

πάν ἦτον ἔρημον πέριξ αὐτῆς, καὶ ἡ σιωπὴ τῆς νυκτὸς δὲν ἐταράσσετο, εἰμὴ ἀπὸ τὰς μακρυνὰς τῶν μαχομένων κραυγᾶς. Περιετύλιξε τὸν υἱὸν τῆς μετὸν μανδύαν, τὸν ὁποῖον ἐβρίσκειν ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς ἀνχωροῦσα, καὶ κατέβη τὸν λόρον διὰ τοῦ δρόμου, ὃν ἠκουλούθησε τὴν προτερσίαν. Καὶ ἄκουσα δὲ ἦν λάφυρον σκληροτάτων ἀθημανιδῶν, ἀμφιβλαστα εἰς ποτε θὰ τῇ συγχωρηθῇ νὰ ἐπανεύρῃ ἐκεῖνον ὃν ἠγάπα.

Ὅταν ἐφθίσειν εἰς τοὺς πρόποδες τοῦ λόφου ἐσταμάτησε καὶ ὤψατο τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν πύργον. Χείμαρρος καπνοῦ ὕψουτο ἤδη ἐπὶ τῆς στεγῆς, καὶ μετ' ὀλίγον δι' ὅλων τῶν θυρίδων ἐξήρχοντο δῖναι φλογῶν. Αἰτημονήτασα τὸν κίνδυνον, ὅστις ἀκόμη τὴν ἠπεῖλει, ἔμεινεν ἀκίνητος καὶ ψυχρὰ ὡς μαρμαρίνος ἀνδριάς ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ τούτου θεάματος, καὶ σχεδὸν παράφρων, ἐκώφευεν εἰς τοὺς κλαυθμοὺς τοῦ παιδὸς τῆς.

Ἡ θεὰ τοῦ παρεκκλησίου τῆς Παναγίας, ἐν ᾗ τὴν εἶδομεν τὴν προτερσίαν, καὶ οὐτινος οἱ τοῖχοι ἐρωτίζοντο ὑπὸ τῆς ἀντανακλάσεως τῆς κυρταῖας, ἀνεκάλεσε τέλος τὴν Θεοδώραν εἰς ἐνυϊήν. Ἐτάχυνα τότε νὰ καταφύγῃ εἰς τὸν ταπεινὸν ἐκεῖνον ναὸν καὶ κύψατο μετὰ τοῦ Ὁθωνος ἐνώπιον τῆς εἰκόνης τοῦ Χριστοῦ, μετὰ τινὰς στιγμὰς βαθείας σκέψεως, «Κύριε, εἶπε με φωνὴν μαρτυροῦσαν ὅλην τῆς ψυχῆς τῆς τὴν ὑπόκλισιν, σὺ μοὶ τὰ ἔδωκες, σὺ μοὶ τὰ ἀφῆρες, εὐλογημένον ἔστω τὸ ὄνομά σου! Χθὲς ἀκόμην ἤμην σύζυγος εὐδαίμων, σήμερον δ' ἴσως εἶμαι δυστυχὴς χῆρα. Ἴδε τὴν δυστυχίαν τῆς δούλης σου, καὶ βοήθησόν με ἐγκαταλείπω εἰς τὴν Πρόνοιάν σου ὅτι μοὶ μένει εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον τίθεμαι ὑπὸ τὴν πατρικὴν σου προστασίαν καὶ σοὶ ἐμπιστεύομαι ὁλοκλήρως τὴν τύχην τοῦ τέκνου μου. Ἴσως δὲν ἔχει πλέον πατέρα, ἔτο σὺ πατήρ του· ἔχομεν πλήρη ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν ἀγοθότητά σου, γεννηθήτω λοιπὸν τὸ θέλημά σου! Καὶ σὺ, μήτε τῶν θλίψεων, ἰδέ τὰς ταλαιπωρίας σουζύγου καὶ μητρὸς ἀτυχοῦς, πρέσβευτον ὑπὲρ ἡμῶν, δέχθητι ἡμᾶς ὑπὸ τὴν σκέπην σου, καὶ μὴ συγχωρῆς νὰ βετανίζηται ἡ ἀθωότης ἀπὸ ἀνθρώπους ὑπερόπτας, καταδιώκοντας αὐτήν.»

Χείμαρρος δακρύων ἐμετρίασε τὴν ὀδύνην ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ὁποίας ἐπιέζετο ἡ Κόμνησσα, ἥτις ἐξηκολούθησε νὰ θρηνῇ καὶ νὰ δέχεται ἄχρι τῆς αὐγῆς, ἐν ᾗ τὸ τέκνον τῆς ἐκοιμᾶτο εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς. Ὅταν δὲ τοῦτο ἐξύπνησεν ἐράνη λίαν ἐκπεπληγμένον βλέπον ἐαυτὸ εἰς τόπον ξένον.—Ποῦ εἴμεθα; εἶπεν εἰς τὴν μητέρα του, καὶ δάκρυα ἐπλήρουν τοὺς ὀφθαλμοὺς του.

—Εἴμεθα ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ὑψίστου, ἀπεκρίθη ἡ Θεοδώρα, καὶ μὴ κλαίης πλέον· ἔλθέ, ἃ προσευχηθῶμεν ὁμοῦ πρὶν ἀναχωρήσωμεν.»

Ἦτε μήτηρ καὶ τὸ τέκνον μετὰ σύνταμον προσευχὴν, ἠγέρθησαν καὶ ἡτοιμάσθησαν ν' ἀναχωρήσωσιν· ἡ Θεοδώρα ἔτχισε τὸν μανδύαν τῆς εἰς δύο, ἔδωκε τὸ ἑαυτῇ εἰς τὸν Ὁθωνα ἵνα προφυλαχθῇ ἀπὸ τὸν ἤδη ψυχρὸν τοῦ φθινοπώρου ἀνεμον, καὶ ἐκράτησε τὸ ἄλλο δι' ἑαυτήν. Ἀφοῦ δὲ διώρθωσεν τὴν κόμην τῆς καὶ προσήλωσεν εἰς τὸν βραχίονά τῆς τὴν

κειθάραν, δι' ἧς ἐσκέπτετο νὰ κερδίῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν αὐτῆς καὶ τοῦ τέκνου τῆς, ἐξῆλθε καὶ ἤρχισε μετὰ γενναιότητος τὴν μακρὰν ὁδοιπορίαν, ἧς ἠγνόει τὸ τέρμα. Πρὶν δὲ εἰσελθῇ εἰς τὸ δάτος ἔστρεψεν ἀκόμη μίαν φορὰν τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὰ εἰρεῖπια τοῦ Βαλδοβέργου, καὶ, ἀφιερῶσασα ἑαυτὴν ἐκ νέου εἰς τὸν Θεόν, εἰσεχώρησεν εἰς τὰ σκότη τοῦ δάτους.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΚΑΡΟΛΟΣ Α'.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ.

(Συνέχεια. Ἴδε σφ. 22. 45.)

Ἡ ὑπέρογκος, ἡ αἰφνίδιος, ἡ ἐμπαθὴς ἐξουσία τὴν ὁποίαν ἐσφετερίζετο ἡ βουλή, κατέπληξε μὲν τὴν κυβέρνησιν, πολλὴν δὲ κίνησιν παρήγαγεν εἰς τὸ ἔθνος. Ὁ Στραφφόρδιος εἶχε προῖδι τὴν ἐκρηξίν ταύτην καὶ εἶχε θερμῶς παρακαλέσει τὸν βασιλέα νὰ τὸν ἐπιτρέψῃ νὰ μὴ παρασταθῇ εἰς τὸ παρλαμέντον. «Ἐκεῖ δὲν δύναμαι, τὸν ἔγραφε, νὰ χρησιμεύσω κατ' οὐδὲν εἰς τὴν Υ. Μ. Θέλω μόνον αὐξήσει τοὺς κινδύνους αὐτῆς καὶ παραδίδωμι ἐμὲ αὐτὸν εἰς τοὺς ἐχθρούς μου. Ἐπιτρέψατέ με λοιπὸν νὰ μείνω μακρὰν, εἰς τὴν Ἰρλανδίαν, εἰς τὸν στρατόν, ὅπου θέλετε, ὅπου δύναμαι ἀκόμη νὰ φανῶ ὑμῖν χρήσιμος καὶ ν' ἀποφύγω τὴν ἐπικειμένην ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου καταστροφὴν.» — «Ἐχω ἀνάγκην, τὸν ἀπήντησεν ὁ βασιλεὺς, τῶν συμβουλῶν σου ἰδῶ, καὶ ἐνόσω εἶμαι βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας, μὴ φοβεῖσαι τίποτε· μήτε τρίχα τῆς κεφαλῆς σου δὲν θέλουν ἐγγίσει.» — Ὁ Στραφφόρδιος ἐδίσταζεν ἀκόμη, ἐπειδὴ δὲ προσεκλήθη καὶ δεύτερον, ἀψηφῶν ἤδη τὸν ἀναπόδραστον κίνδυνον, ἀνιχώρησεν, ἀποφασίσας νὰ κατηγορήσῃ πρῶτος αὐτὸς, ἐνώπιον τῆς ἄνω βουλῆς, ἐπὶ ἀποδείξει τὰς ὁποίας προσφάτως συνέλεξε, τοὺς ἀρχηγούς τῆς βουλῆς, ὡς προκαλέσαντας καὶ ὑποστηρίζαντας τὴν εἰσβολὴν τῶν Σκώτων. Ἀλλ' ὁ Πύμ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ, μαθόντες τὰ κατ' αὐτῶν μελετώμενα, προέλαβον τὸν ἀντίπαλον ἐκεῖνον. Ὁ Στραφφόρδιος ἐφθασεν εἰς Λονδῖνον τῇ 9 Νοεμβρίου· τῇ 10 ἠναγκάσθη νὰ μείνῃ κληνῆρης ὑπὸ τοῦ κόπου καὶ τοῦ πυρετοῦ· τῇ δ' 11, ἡ βουλή, κλείσασα τὰς θύρας αὐτῆς, τὸν κατηγόρησεν αἰφνης, κατὰ πρότασιν τοῦ Πύμ, ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ. Μόνος ὁ Λόρδος Φαλκλάνδιος, ὃς καὶ ἐχθρὸς τοῦ Στραφφόρδιου, εἶπεν, ὅτι ἐνόμιζεν ἀναγκαίαν ἀναβολὴν τινά, καὶ τινά πλείοτέραν ἐξέτασιν, χάριν τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας τῆς βουλῆς. Ἡ ἐλαχίστη ἀναβολή, ἀπήντησεν ὁ Πύμ, εἴμαι πορεῖ ν' ἀνατρέψῃ τὰ πάντα. Ἐὰν ὁ κόμης ἀπαξ μόνον συνομιλήσῃ μετὰ τοῦ βασιλέως, τὸ παρλαμέντον διαλύεται· καὶ ἐπειτα ἡ βουλή δὲν δικάζει,

«ἀλλὰ κατηγορεῖ μόνον». Ἐξῆλθε δὲ ἀμέσως, παρακολουθούμενος ὑπὸ ἐπιτροπῆς, διὰ νὰ φέρῃ τὴν κατηγορίαν εἰς τὴν βουλὴν τῶν Λόρδων.—Ὁ Στραφορδός ἦτο τὴν στιγμὴν ἐκείνην παρὰ τῷ βασιλεῖ ἅμα μαθὼν τὰ γινόμενα, ἔδραμεν ἐν τάχει εἰς τὴν ἄνω βουλὴν, ὅπου ὁ Πύμ εἶχε προηγηθῆ αὐτοῦ. Εὐρὼν δὲ τὴν θύραν κεκλεισμένην, κρούει θιαίως, ἐπιπλήττει αὐστηρῶς τὸν κλήτορα, ὅστις ἐδίσταζε νὰ τὸν ἀνοίξῃ, καὶ ἦδη διήρχετο τὴν αἴθουσαν διὰ νὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν του, ὅτε πολλαὶ φωναὶ τὸν ἐκραξεν ν' ἀποχωρήσῃ. Ὁ κόμης ἐστάθη, ἐκύτταξε περὶ ἐκυτὸν, καὶ μετὰ διαταγμὸν βραχὺν, ὑπήκουσε. Μετακληθεὶς δὲ μετὰ μίαν ὥραν, διατάχθη νὰ γονυκλινήσῃ ἐνώπιον τῆς βουλῆς, καὶ ἐκεῖ ἔμαθεν, ὅτι οἱ Λόρδοι ἀπεδέχθησαν τὴν κατηγορίαν τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους καὶ ἀπεράσισαν νὰ φυλακισθῇ εἰς τὸν λεγόμενον Πύργον. Τότε ἠθέλησε νὰ δμιλήσῃ, ἀλλ' ἡ βουλὴ τῶν Λόρδων ἀπεποιήθη νὰ τὸν ἀκούσῃ καὶ ἡ περὶ φυλακίσεως διαταγὴ ἐξετελέσθη παραυτίκα.

Τὴν κατὰ τοῦ Στραφορδοῦ κατηγορίαν παρηκολούθησαν ἀμέσως ἡ κατὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου κατηγορία, ἡ κατὰ Φίγγιου, τοῦ Λόρδου σφραγιδοφύλακος, καὶ ἡ κατὰ τινῶν ἄλλων, ἦτοσαν ὀνομαστῶν ὑπουργῶν, ἐπισκόπων καὶ δικαστῶν. Καὶ ὁ μὲν Λόρδος ἐφυλακίσθη εἰς τὸν Πύργον, εἰς δὲ τὸν ἄνδρυν καὶ πονηρὸν Φίγγιον, ὅστις, ἐγκλίρως προΐδων τὰ γινόμενα καὶ πρὸ τριῶν ἡδὴ μηνῶν προδίδους τὸν βασιλέα, εἶχε θηρεύσει τὴν ἐπιείκειαν τῶν ἀρχηγῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἐπέτρεψεν ἡ βουλὴ νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τῆς καὶ νὰ ἐκφωνήσῃ πρὸς αὐτὴν ἐν πάσῃ ταπεινότητι, ἀπαλογίαν αἰτήραν. Τοῦτο ἤρσεν εἰς τὴν ἀντιπολίτευσιν, διότι πρῶτος αὐτὸς τῶν ὑπουργῶν ἀνεγνώρισε τὴν παντοδυναμίαν τῆς ὁθεν διευκολύνθη ἡ φυγὴ του. Πολλοὶ τῶν βουλευτῶν ἠπόρησαν δὲ τὴν τοιαύτην τῆς δικαιοσύνης ἀντιόπησιν· ἀλλ' ὁ Πύμ καὶ ὁ Ἀμπδὴνιος, φατριασταὶ ἐπιτήδαιοι, ἠθέλον νὰ ἐνθάρρυνωσι τὸν ἐξευτελισμὸν τῶν ἀντιπάλων των καὶ δὲν ἐπεδίωξαν μετὰ ζήλου εἰμὴ τὴν κατὰ Στραφορδοῦ κατηγορίαν. Συνέστη δὲ ἐπὶ τούτῳ μυστικῇ ἐπιτροπῇ, περιβεβλημένη ἐξουσίαν ἀπεριόριστον, νὰ ἀνέρευνήσῃ ἅπαντα τὸν βίον τοῦ ἀνδρός καὶ ἀναζητήσῃ εἰς τὰς πράξεις του, εἰς τοὺς λόγους του, εἰς αὐτὰς τὰς συμβουλὰς του, εἴτε γενομένας ὑπὸ τοῦ βασιλέως δεκτάς, εἴτε μὴ, τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἐσχάτης προδοσίας. Ὁμοίᾳ δὲ ἐπιτροπῇ συνεκροτήθη ἐν Ἰρλανδίᾳ, ὡς ἐπίκουρος τῆς Ἀγγλικῆς· καὶ οἱ Σκῶτοι, διὰ διακηρύξεως πυριφλεγούδας, ὑπέδειξαν ὅτι δὲν θέλουσιν ἐξελθεῖν τοῦ βασιλείου, ἐνότῳ δὲν τιμωρηθῇ ὁ ἀτπονδότερος αὐτῶν ἐχθρός. Τοιοῦτον ἦτο τὸ κοινὸν μῆτος καὶ ὁ τρόμος τηλικούτος, ὥστε ἀναγκαῖον ἐθεωρήθη τρία ἔθνη νὰ συμμαχήσωσι κατ' ἀνδρὸς ἑνός, καὶ τούτου ἦδη δεσμώτου ἐν τῇ φυλακῇ κατακειμένου.

Οὕτω δὲ ἀπαλλαγείσα τῶν ἀντιπάλων, ἡ βουλὴ κατέλαβε τὴν ὅλην τῶν πραγμάτων κυβέρνησιν· καὶ ἐψήφισε μὲν τοὺς φόρους, ἀλλὰ ὀλίγους καὶ μόνον, διὰ νὰ ἐπαρκῇ εἰς τὰς καθημερινὰς τῆς ὑπηρεσίας ἀνάγκας. Ὁ βασιλεὺς ἀπῆται ἐπιμόνως τὴν διάλυσιν ἀμφοτέρων τῶν στρατῶν, μάλιστα τοῦ Σκωτικοῦ, ἡ

δὲ βουλὴ, ἔχουσα χρεῖαν αὐτῶν καὶ μάλιστα τοῦ τελευταίου, οὐ μόνον ἐκώφευσεν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις ἐκείνας τοῦ βασιλέως, ἀλλ' ἀπένευεν καὶ τὰ Σκωτικὰ στρατεύματα πλείονα γρήματα ἢ εἰς τὰ Ἀγγλικά, καὶ προστούτοις, ἀπεφάνετο, ὅτι οἱ Σκῶτοι παρέσχον ἀδελφικὴν εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς συνδρομὴν, ὅτι τοῦ λοιποῦ θέλουσιν καλεῖσθαι ἀδελφοί, καὶ ἐψήφισεν ὑπὲρ αὐτῶν, λόγῳ ἀποζημιώσεως καὶ ἀμοιβῆς, 300,000 λιρῶν. Αἱ περὶ τῆς ὀριστικῆς μετὰ τῶν Σκώτων εἰρήνης διαπραγματεύσεις διεξήγοντο ὑπὸ βουλευτικῆς τινος ἐπιτροπῆς μάλλον ἢ ὑπὸ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου. Ἡ δὲ βουλὴ, μὴ ἀρκουμένη εἰς τὸν σφετερισμὸν ὅλων τῶν κυβερνητικῶν καὶ διοικητικῶν υποθέσεων, ἐπεχείρησε τὴν ἀκύρωσιν δικαστικῶν ἀποφάσεων πρὸ καιροῦ ἐκδοθεισῶν καὶ ἐκτελεσθεισῶν, κηρύξασα ἰδίως παράνομον τὴν καταδίκην τοῦ Πρυηνίου, τοῦ Βύρτωνος, τοῦ Βαστουκίου καὶ πολλῶν ἄλλων καὶ διατάξασα τὴν ἀπὸ τὰς φυλακῶν ἀπόλυσιν καὶ τὴν ἀδράν ἀποζημιώσιν των. Ἐπειτα, διὰ νὰ παγιώτῃ τὸ ὑπερσκόπον ἐκεῖνο κράτος αὐτῆς, ἐψήφισε, κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1641, προβούλευμα, κατὰ τὸ ὅποιον τὸ παρλαμέντον ἐπρεπε νὰ συγκροτῇται ἐντὸς τριῶν τῶν βραδύτερον ἐτῶν· μὴ συγκροτηθέντος δὲ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ βασιλέως, δώδεκα ὁμότιμοι ἐν Οὐεστμινστερῳ συνηγμένοι ἠδύναντο νὰ τὸ συγκαλέσωσιν αὐτοδικαίως· μηδὲ τούτου δὲ γενομένου, οἱ διοικηταὶ καὶ οἱ δήμαρχοι ὤρριλλον εἰκοθεν νὰ ἐπιχειρήσωσι τὰς ἐκλογάς. Ἐὰν δὲ καὶ οἱ διοικηταὶ παρημέλουν τὸ καθήκον τοῦτο, οἱ πολῖται εἶχον τὸ δικαίωμα, συνελθόντες αὐθιγότητος, νὰ προβῶσιν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν βουλευτῶν· τὸ δὲ παρλαμέντον δὲν ἠδύνετο οὔτε νὰ διαλυθῇ, οὔτε νὰ ἀναδελθῇ, ἀνεὺ τῆς συνευδοκίσεως τῶν δύο βουλῶν, εἰμὴ πεντήκοντα ἡμέρας μετὰ τὴν συγκρότησίν του. Τελευταίον εἰς τὰς βουλὰς ἀνετίθετο ἡ ὀριστικὴ τοῦ προέδρου αὐτῶν ἐκλογὴ. Ὁ βασιλεὺς, μετὰ τινὰς διαταγμὰς, ἐπακύρωσε, κατὰ μῆνα Φεβρουάριον, τὸ προβούλευμα τοῦτο. Αἱ δὲ βουλαὶ ἐξέφρασαν μὲν τὴν ἔνεκα τούτου εὐγνωμοσύνην αὐτῶν, ἐπέμειναν ὁμῶς ἐπιδιώκουσαι τὴν ὁλοκληρῇ τῶν καθεστώτων μεταρρυθμίσιν καὶ δι' ἄλλεπαλλήλων ἦδη προτάσεων, ἀπῆτησαν τὴν κατάργησιν τοῦ δικαστέρου δικαστηρίου, τῆς ἁνωτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς καὶ ὅλων τῶν ἐξαιρετικῶν δικαστηρίων.

Ταῦτα βλέποντες τινὲς τῶν φρονιμωτέρων ἀνδρῶν συνεβούλευσαν τὸν βασιλέα νὰ ἀναγκασθῇ τὸν ὁσημέραι προαγόμενον ἐκεῖνον κατακλυσμὸν ἀπάσης αὐτοῦ τῆς ἐξουσίας, καλῶν εἰς τὰ πράγματα αὐτοῦς τοὺς ἐπιφανεστέρους τῶν νεωτεριστῶν ἀρχηγούς· καὶ ἦδη εἶχον ἀρχίσαι αἱ περὶ τούτων διαπραγματεύσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ μὲν Πύμ ἐμέλλε νὰ λάβῃ τὸ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπουργεῖον, ὁ δὲ Ἀμπδὴνιος νὰ διορισθῇ παδαγωγὸς τοῦ διαδόχου τῆς βασιλείας, ὁ δὲ Ὀλλις, ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργός, ὁ δὲ Σαίντ-Γόνιος διωρίσθη μάλιστα Εἰσαγγελεὺς παρὰ τῷ ἁνωτάτῳ δικαστηρίῳ, ὅτε ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα, οἵτινες δὲν εἶχον συναινέσει μετὰ πολλῆς προθυμίας εἰς τὰς διαπραγματεύσεις ταύτας, ἔμαθον, ὅτι ὁ Ἀγγλικὸς στρατὸς εἶναι δυσηρεστημένος διὰ τὴν ἐπι-

δεικνυομένην ὑπὸ τῆς βουλῆς εἰς τοὺς Σκώτους εὐνοίαν, καὶ ἤλπισαν ὅτι δύνανται, ὠρελούμενοι ἐκ τούτου, νὰ σωφρονίσωσι διὰ τοῦ στρατοῦ τὸ παρλαμέντον. Καὶ ἐν τῷ ἅμα μὲν αὐδὲν ἐγένετο ἐπὶ τούτῳ, ἀλλὰ τὰ βουλευόμενα περιῆλθον εἰς γνῶσιν τῶν ἀρχηγῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως, οἵτινες δὲν ἀπεκάλυψαν μὲν πρὸς τὸ παρόν τὴν ἐπιβουλὴν, ἀπειμακρύνθησαν ὁμῶς πάλιν ἀπὸ τὴν αὐλὴν, ἀνεδείχθησαν ἀπειλητικώτεροι παρὰ ποτὲ καὶ ἀπεφάσισαν πρὸ πάντων νὰ θυσιάσωσι τὸν Στραφφόρδιον.

Ἡ δίκη τοῦ ἥρχισι τὴν 22 Μαρτίου 1641. Ἡ βουλὴ ὁλόκληρος ἠθέλησε νὰ παρευρεθῇ εἰς αὐτὴν, ἵνα ὑποστηρίξῃ τὴν κατηγορίαν διὰ τῆς παρουσίας τῆς καὶ μετὰ τῆς Ἀγγλικῆς βουλῆς συνώδευσαν, ὡς κατηγοροὶ ἐπίσης, οἱ ἐπίτροποι τῆς Σκωτίας καὶ τῆς Ἰρλανδίας. Ὁ γὰρ ἔχοντα δὲ ὁμότιμοι παρῆσαν ὡς δικάσταί· οἱ ἐπίσκοποι, καθ' ἣν εὐχὴν μετὰ σφοδρᾶς ἐπιμνητῆς ἐξέφρασαν ἡ τῶν κοινοτήτων βουλὴ, ἐξηρέθησαν, ὡς εἰς πᾶσαν δίκην ἐν ἣ πρόκειται περὶ ζωῆς καὶ θανάτου. Ὑπεράνω τῶν ὁμοτίμων, ἐν θεωρίᾳ κεκλεισμένῳ, ἐκάθισεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα, κρύπτοντες οὕτω ἀπὸ τὰ βλέμματα τοῦ κοινοῦ, ὁ μὲν τὴν ἀγωνίαν αὐτοῦ, ἡ δὲ τὴν περιέργειάν τῆς. Ἐν δὲ τῷ ἀεροατηρίῳ καὶ ἐπὶ ἐσθρῶν ὑψηλοτέρων συνωθεῖτο πλῆθος ἀπειρονθεατῶν, ἀνδρῶν, γυναικῶν, ὧλων σχεδὸν ἀνηκόντων εἰς τὰς ἀνωτέρας τῆς κοινωνίας τάξεις καὶ συγκεκινημένων ἤδη ὧλων ἀπὸ τοῦ πομπικοῦ ἐκεῖνου θεάματος, ἀπὸ τοῦ μεγαλείου τῆς δίκης καὶ ἀπὸ τῶν περιπετειῶν τῆς ὁποίας προσεδώκων ὡς ἐκ τοῦ γνωστοῦ τοῖς πᾶσι χαρακτήρος τοῦ κατηγορουμένου.

Αὐτὸς δὲ, προσαχθεὶς διὰ τοῦ ποταμοῦ ἀπὸ τοῦ πύργου εἰς Οὐεστμίνστερον, διηλθεν ἀτάραχος καὶ ἀνενόχλητος τὸν συμμορηθέντα περὶ τὰς πύλας ὄχλον. Ὅσῳ σφοδρὸν καὶ ἂν ἦτο τὸ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐκεῖνου ἐπικρατοῦν μῖστος, τὸ μέγεθος τῆς ἐξουσίας ἦν προσφάτως ἦτο περιβεβλημένο, ἡ γενναιοφροσύνη αὐτοῦ, αὐτὸς ὁ τρόμος τὸν ὁποῖον πρὸ μικροῦ ἐνέπνεε τὸ ὄνομά του, εἰνούν· ἐτι τὸ σέβας τῶν ἀνθρώπων. Ὅθεν καθ' ὅσον προέβαινε, κεκυρῶς παρ' ἡλικίαν τὸ ὄσωμο ὥπως οὖν διὰ τὴν ἀσθένειαν, ἀλλὰ τὸ βλέμμα λαμπρὸς καὶ ἀγέρωχος, ὡς ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ, τὸ πλῆθος ἀπεχωρίζετο, πάντες ἀπεκάλυπτον τὴν κεφαλὴν, καὶ αὐτὸς ἐγαυρείεζε πάντας εὐμενῶς, ἀγαθὰ αἶω νιζόμενος ἀπὸ τῆς τοιαύτας τοῦ λαοῦ διαθέσεως.

Ἀλλ' ἀπὸ αὐτῆς τῆς δευτέρας ἡμέρας τῆς δίκης, ἔλαθεν ἀφορμὴν νὰ ἐννοήσῃ ὅποσον δύσκολος θίλει ἀποδοθῇ ἡ ὑπεράσπισίς του. «Ἐλπίζω, εἶπεν, ὅτι εὐχερῶς θέλω ἀποκροῦναι τὰς διαβολὰς τῶν κακεντρεχῶν ἐχθρῶν μου.» Ὁ Πύμ, ἀμέσως διακόψας αὐτὸν· «ἡ ὕβρις αὐτῇ, ἀνέκραξεν, ἀπευθύνεται κατὰ τῆς βουλῆς, κακούργημα δὲ εἶναι τὸ ἀποδοῖναι κακεντρεχῇ ἀπέχθειαν εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ἔθνους.» Ὁ Στραφφόρδιος, ἐκπλαγεὶς ἐγονυπέτησεν, ἐζήτησε συγγνώμην καὶ ἔκτοτε, ἐντελὲς ἀτάραχος καὶ ἐγκρατὴς ἑαυτοῦ γενόμενος, οὐδὲ ἐν σημείῳ ὀργῆς ἢ καὶ θορύβου ἀελοῦ ὑπέδειξεν, οὐδεμίαν ἐξέφρασε λέξιν δυνάμεν νὰ στραφῇ κατ' αὐτοῦ, Ἐπὶ δεκαπέντε ὧλας

ἡμέρας ἐσυζήτησε, μόνος κατὰ 13 κατηγορῶν, ἐξ ὁπορευομένων διαδιχομένων ἀλλήλους, τὰς ἀποδιδόμενας εἰς αὐτὸν πράξεις. Πολλαὶ ἐξ αὐτῶν ἀπεδείχθησαν τρανῶς τυραννικώταται, ἀδικιώταται· ἀλλὰ ὁμῶς, ὑπερβολαὶ οὗται ἢ ἐπινοήματα τοῦ τυφλοῦ πάθους, εὐχερῶς ἀνεσκευάσθησαν, οὐδεμία δὲ, ἀληθῶς εἰπεῖν, ὑπῆγετο εἰς τὸν νόμιμον τῆς ἐσχάτης προδοσίας ὁρισμόν. Ὁ Στραφφόρδιος ἐπεμελήθη πρὸ πάντων ν' ἀφαιρέσῃ ἀπὸ αὐτῶν τὸν τοιοῦτον χαρακτήρα, ὁμιλῶν γενναίως περὶ τῶν ἐλαττωμάτων, περὶ τῶν ἀδυναμιῶν αὐτοῦ, ἀντιπαρτάσσων εἰς τὴν βίαν τῶν ἀντιπάλων ἀξιοπρεπῇ μετριοφροσύνῃ, καταδεικνύων ἀνευ ὕδρεων, τὴν ἐμπαθεῖ ἀνομίαν τοῦ τρόπου των. Σκανδαλώδη δὲ κωλύματα παρενέβαλλοντο εἰς τὴν ὑπεράσπισίν του· οἱ δικηγόροί του, τοὺς ὁποίους μετὰ πολλῆς δυσκολίας τὸν ἐπέτρεψαν νὰ παραλάβῃ, ἀκούστης τῆς βουλῆς, δὲν εἶχον τὴν ἀδίαν νὰ ὁμιλήσωσι περὶ τοῦ πραγματικοῦ μέρους τῆς κατηγορίας καὶ οὐδὲ τοὺς μάρτυρας νὰ ἐρωτήσωσι· τρεῖς δὲ μόλις ἡμέρας πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν συζητήσεων ἐσυγχωρήθη εἰς αὐτὸν νὰ καλέσῃ μάρτυρας τῆς ὑπερασπίσεως, ὧν οἱ πλεῖστοι ἦσαν εἰς Ἰρλανδίαν. Ἀλλ' αὐτὸς ἀπῆτει ἐν παντὶ τὸ δίκαιον αὐτοῦ, εὐχαρίστει τοὺς δικαστὰς ὁσάκις συνήνουν νὰ τὸ ἀναγνωρίσωσι, δὲν παρεπονέτο δὲ ἀποτυγχάνων, καὶ εἰς τοὺς ἐχθρούς, τοὺς ἀγανακτοῦντας διὰ τὴν βραδύτητα ἣν ἐπῆγετο ἡ ἐπιτηδεῖα αὐτοῦ ἄμυνα, ἔλεγεν ἀπλῶς· «νομίζω, ὅτι ἔχω ὁ δικαίωμα, νὰ ὑπερασπίσω τὴν ζωὴν μου, καθὼς ἄλλοι ἔχουν τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ τὴν προσβάλωσι.»

Τοσαύτη ἰσχυρὰ θέλησις καὶ σύνεσις εἰς πολλὴν ἐνέβαλον ἀμηχανίαν καὶ ταπείνωσιν τοὺς κατηγοροὺς, οἵτινες ἤρχισαν νὰ ὑποπτεύωσι μήπως ἡ βουλὴ τῶν Λόρδων δὲν καταδικάσῃ· ὅθεν ἐμελέτησαν νὰ ἐπιτύχωσι τοῦ σκοποῦ διὰ πολιτικοῦ πραξικοπήματος, καὶ ὁ Ἀρθούρος Ἀσλερίγιος, ἄνθρωπος τραχὺς, ἐμπαθὴς καὶ βίανυστος, ὑπέβαλεν εἰς τὴν κάτω βουλὴν πρότασιν τοῦ νὰ ἀποφανθῇ τὸν Στραφφόρδιον ἐνοχόν καὶ νὰ καταδικάσῃ αὐτὸν δι' ἰδίου ψυφίσματος. Συγχρόνως ὁμῶς ἐξηκολούθει καὶ ἐνώπιον τῶν Λόρδων ἡ δίκη. Πρὶν ἢ οἱ δικηγόροι λάβωσι τὸν λόγον διὰ νὰ πραγματευθῶσι τὸ νομικὸν τῆς κατηγορίας μέρος, ὁ Στραφφόρδιος, ἀνακεφαλαίων τὴν ὑπεράσπισιν αὐτοῦ, ὡμίλησεν ἐπὶ μακρὸν μετὰ θαυμαστῆς εὐγλωττίας, ἰδίως ἐπιμελούμενος νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι κατ' οὐδένα νόμον οὐδεμίαν αὐτοῦ πράξιν ἠδύνατο νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἐσχάτη προδοσία. Ἡ περὶ τούτου πεποιθητις τῷξανεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰς τὰς καρδίας τῶν δικαστῶν αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ παρηκολούθει ἐπιτηδεύων τὴν πρόδον ἐκείνην, ρυθμίζων τοὺς λόγους του κατὰ τὰς ἐντυπώσεις τὰς ὁποίας ἐδίδετο παραγομένης, καὶ θαυμάως μὲν συγκεκινημένος, ἀλλὰ μὴ ἀποτρεπόμενος ἀπὸ τῆς συκινήσεως ἐκείνης νὰ παρατηρῇ καὶ νὰ διακρίνῃ τὰ περὶ αὐτὸν συμβάντα. Καταστρέφων δὲ τὸν λόγον, «Μιλόρδοι, εἶπεν, οἱ κύριοι αὐτοὶ λέγουσιν ὅτι ὁμιλοῦσιν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ κράτους κατὰ τῆς αὐθαιρέτου τυραννίας μου· ἐπιτρέψατέ με νὰ εἶπω καὶ ἐγὼ, ὅτι ὁμιλῶ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ κράτους κατὰ τῆς αὐθαιρέτου

«προδοσίας των. Ζῶμεν ἐν σκίπῃ τῶν νόμων, ἵπὲρ
«πρωταὶ ἄρα ν' ἀποθάνωμεν δυνάμει νόμων μὴ ὑπαρ-
«χόντων; Οἱ προπάτορες ὑμῶν περιώρισαν, διὰ δε-
«σμῶν σωφρόνων, τὰς φοβερὰς ἐκείνας περὶ ἐσχάτης
«προδοσίας κατηγορίας· μὴν ἐπιζητῆτε τὴν τιμὴν τοῦ
«νὰ ἀναδειχθῆτε σοφώτεροι καὶ ἐπιτηδαιότεροι αὐτῶν
«περὶ τὴν τέχνην τοῦ φρονεῖν. Μὴν ὀπλίζεσθε δι' αἱ
«ματηρῶν τινῶν παραδειγμάτων· μὴν ἐπιχειρῆτε,
«ἀναμοχλεύοντες σκοληκόδροτα καὶ ἀμνημόνευτα ἤδη
«πρωτόκολλα, νὰ ἐξυπνίσετε τὰ καθιύδοντα ἐκεῖνα
«θηρία, διότι δύνανται ποτὲ νὰ κατασπαράξωσιν ἐπὶ
«σῆς καὶ ὑμᾶς καὶ τὰ τέκνα σας. Τὸ κατ' ἐμέ, δυσ-
«τυχές τοῦ Κυρίου πλάσμα, ἂν δὲν ὑπῆρχε τὸ ὑμέ-
«τερον συμφέρον, ἂν δὲν ὑπῆρχον τὰ ἱερὰ ἐκεῖνα
«ἐνέχυρα τὰ ὅποια μὲ κατέλιπε ψυχὴ ἁγία ἐν οὐρα
«νοῖς ἥδη διατελοῦσα... (καὶ ταῦτα εἰπὼν, διέκοψε
«τὸν λόγον, ἐθρήνησεν, ἀλλ' ἐγείρων ἀμέσως τὴν κε-
«φαλὴν...) δὲν ἤθελον βεβαίως ἀγωνισθῆ ἐπὶ τοσού-
«τον ὑπερασπιζόμενος τὸ σῶμα τοῦτο τὸ σεσαθρω-
«μένον καὶ ὑπὸ τοσοῦτων ἤδη κατατρυχόμενον νοση-
«μάτων, ὥστε τῇ ἀληθείᾳ μικρὰν αἰσθάνομαι ἡδονὴν
«τοῦ νὰ φέρω ἐπὶ πλεόν τὸ βάρος αὐτοῦ.» Ἐσιώπησε
δὲ πάλιν, ὡς ἂν εἰ ἀναζητῶν ἰδέαν τινά, καὶ «Μιλόρ-
«δοι, ἐπανέλαβε, νομίζω ὅτι εἶχον ἐτι νὰ σᾶς εἰπω
«τινὰ· ἀλλὰ ἡ δύναμις καὶ ἡ φωνή μου ἐκλείπουσιν·
«ἀνατίθην εἰς χεῖράς σας, ἐν πάσῃ ταπεινότητι, τὴν
«τύχην μου οἷαδὴ ποτὲ ἂν ἦ ἡ ἀπόφασις ὑμῶν, εἴτε
«τὸν θάνατον μὲ φέρῃ εἴτε τὴν ζωὴν, ἀποδέχομαι
«αὐτὴν ἐκ προσιμίου ἐλευθέρως· εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου
«εὐλογημένον»

Τὸ ἀκροατήριον διετέλει ἐμπληκτον ὑπὸ κατανύξε-
ως καὶ θαυμασμοῦ. Ὁ Πύμ ἠθέλησε ν' ἀπκνήσῃ
ἀλλ' ὁ Στραφφόρδιος τὸν ἐκύτταξεν· ἡ ἀπειλὴ ἐξή-
στραψεν ἀπὸ τοῦ ἀκινήτου ἐκείνου βλέμματος· τὸ δὲ
ὠχρὸν καὶ προπεπτωκὸς αὐτοῦ χεῖλος φοβερὰν ἐξέ-
πεμπε περιφρόνησιν· ὁ Πύμ, ταραχθεὶς, ἐτιώπησεν,
αἱ χεῖρες του ἐτρεμον, καὶ ἐζήτηι, μὴ εὐρίσκων αὐ-
τόν, χάρτην πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του κείμενον. Ἦτο
δὲ ἡ ἀπάντησίς του, τὴν ὁποίαν εἶχε παρασκευάσει καὶ
ἀνέγνωσεν ἤδη, μηδενὸς ἀκούοντος, σπεύδων νὰ τελει-
ώσῃ τὸν λόγον ἐκεῖνον τὸν ἀλλότριον μὲν εἰς τὰ αἰ-
σθήματα τῆς συνελεύσεως, δυσκόλως δὲ ὑπ' αὐτοῦ
ἐκφερόμενον.

Ἀλλ' ἡ μὲν ταραχὴ παρέρχεται, ἡ δὲ ὀργὴ παρα-
μένει· ἡ ὀργὴ τοῦ Πύμ, καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ εἶχε
κορυφωθῆ, καὶ, θεωροῦντες ἤδη ὅτι ἡ βουλὴ τῶν Λόρ-
δων ποτὲ δὲν θέλει καταδικάσει ὡς δικαστήριον καὶ
δυνάμει τοῦ νόμου τὸν Στραφφόρδιον, ἀπέσπασαν τὴν
ὑπὸ τῆς βουλῆς τῶν κοινοτήτων ἐκδοσιν καταδικαστι-
κοῦ ψηφίσματος (bill of attainder) καὶ ἐπέτυχον
τελευταῖον τὴν τοιαύτην τοῦ ἀνδρὸς καταδίκην (21
Ἀπριλίου 1641) Ἀλλὰ τὸ ψήφισμα ταῦτο ἐχρηζε
τῆς τε ὑπὸ τῶν Λόρδων παραδοχῆς, καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ
βασιλέως κυρώσεως. Καὶ οἱ μὲν Λόρδοι ἐδίσταζον, ὁ
δὲ κατατεθλιμμένος βασιλεὺς, ἠγωνίζετο παντὶ σθένει
νὰ σώσῃ τὸν φίλον του, καὶ ἔγραφε πρὸς αὐτόν. «Ἔσο-
«βέβαιος, μὰ τὸν βασιλικόν μου λόγον, ὅτι οὔτε ἡ
«ζωὴ σου, οὔτε ἡ περιουσία σου, οὔτε ἡ τιμὴ σου

θέλουν πάθει τι.» Ἐπρωπάθητε δὲ νὰ τὸν φυγαδεύσῃ,
ἐπρωπάθητε νὰ κάμψῃ τὰς βουλάς, ὑποσχόμενος ὅτι,
οὔδε ὡς κλητῆρα θέλει τὸν μεταχειρισθῇ ποτὲ, ἀρκεῖ
νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν του. Τὰ πάντα ἀπέδησαν μάταια,
διότι τὸ μέτος τῆς βουλῆς τῶν κοινοτήτων ἦτο ἀμε-
τάπειστον καὶ ἰσχυρότερον τῆς θλίψεως τοῦ βασιλέως.
Οἱ δὲ φετριάρχαι ἐπεχείρησαν νὰ ἐπιβάλωσι τὴν θέ-
λησιν των εἰς τοὺς Λόρδους διὰ στάσεως· καὶ ἐπὶ
τούτῳ ἀπεκάλυψαν ἤδη τὰ προηγουμένως μελετηθέν-
τα περὶ τῆς διὰ στρατοῦ περιστολῆς τοῦ παρλαμέντου,
καὶ προστούτοις ἐτάραξαν τὸν ὄχλον διὰ πολλῶν ἁλ-
λων φημῶν, ἰδίως δὲ διὰ τῆς φήμης, ὅτι ἡ κυβέρνησις,
ὑπονομεύουσα τὸ τῆς βουλῆς κατὰστημα καὶ ἐμπλή-
σασα πυρίτιδος τὴν ὑπόνομον, σκοπεύει νὰ καταστήσῃ
τὴν βουλὴν ὀλόκληρον παρανόμιον πυρός. Διαθρυλ-
ληθέντος τοῦ καταχθονίου τούτου ψεύδους, εἰς τῶν
βουλευτῶν ἔδραμε ν' ἀναγγεῖλῃ τὸ πρᾶγμα εἰς τοὺς
συναδέλφους. Ἀγαρῦντος δὲ αὐτοῦ, δύο ἕτεροι ἄν-
δρες ἠγέρθησαν αἰφνιδίως διὰ νὰ τὸν ἀκούσωσι· τὸ
ἕκτος ἐτρίξεν. «Ἰδοὺ ἡ ἐκστῆσις!» ἀνεβόησαν πολλοὶ τῶν
βουλευτῶν, ὀρμήσαντες ἐξω τοῦ βουλευτηρίου, εἰς τὸ
ὅποιον ἐπλημμύρησεν ἀμέσως ὁ ὄχλος. Αἰσκηναί αὗται
ἐπαναλαμβάνοντο πολλάκις καὶ ἡ βουλὴ, ὠρελουμένη,
ἀπὸ τῆς ἐκ τούτου προσελθούσης ἐκπλήξεως καὶ τα-
ραχῆς, ἀπεφύνατο ἀνεπιτήδειον πρὸς πᾶν πολιτικὸν ἢ
ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα, πάντα, ὅστις δὲν ἠθέλει ὁμό-
σαι τὸν ὑπ' αὐτῆς ψηφισθέντα ὄρκον τῆς πίστεως εἰς
τὴν ἐθνικὴν θρησκείαν καὶ ἐλευθερίαν· καὶ ἐδογματί-
σεν ὅτι τὸ ἐνεστώδες παρλαμένον δὲν δύναται νὰ δια-
λυθῇ ἄνευ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συναινέσεως. Ἀφ' ἑτέρου ἡ
βουλὴ τῶν Λόρδων, ἀφ' ἧς ἡμέρας καθυπεβλήθη εἰς
αὐτὴν τὸ κατὰ Στραφφόρδιου ψήφισμα, ἐπολιορκεῖτο
καθ' ἑκάστην ὑπὸ ὄχλου ἐνόπλου, κράζοντος· δικαιο-
σύνη, δικαιοσύνη! Τὰ ὀνόματα τῶν 59 βουλευτῶν
ὅσοι ἔλαβον τὴν γενναϊότητα νὰ μὴ παραδεχθῶσι τὴν
κατὰ τοῦ ὑπουργοῦ ἐκείνου παράνομον πρᾶξιν, ἐτοι-
χακολλήθησαν εἰς τὰς ὁδοὺς μὲ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν.
Ἰδοὺ οἱ Στραφφορδικοί, οἱ προδότες τῆς πατρίδος.
Διὰ τοιούτων ἀπειλῶν, διὰ τοιαύτης βίας ἠναγκάσθη-
σαν τελευταῖον καὶ οἱ Λόρδοι νὰ παραδεχθῶσι τὸ
ψήφισμα· ἐκ τῶν 80 ὁμοτίμων ὅσοι ἐδρεύσαν ἐξ ἀρχῆς
ὡς δικασταί, 35 ἀπέσχον, ἐκ δὲ τῶν 45 παρόντων
26 ἐψήφισαν ὑπέρ, καὶ 19 κατὰ, ὥστε δὲν ἐλείπει
ἤδη, πρὸς ἀπαρτισμὸν τῆς καταδίκης εἰμὴ ἡ τοῦ βασι-
λέως κύρωσις.

Ὁ Κάρολος διετέλει ἐν πολλῇ ἀγωνίᾳ καὶ ἀθυ-
μια, θεωρῶν αἰσχρὰν τὴν τελευταίαν ταύτην παρα-
χώρησιν, καὶ προσπαθῶν νὰ ἐπιτύχῃ τοῦλάχιστον
τὴν εἰς ὑπερορίαν μεταβολὴν τῆς θανατικῆς ποινῆς,
ὅτε ἡ βασιλίσσα καὶ ἅπαντες σχεδὸν οἱ ἐπίσκοποι, ἐκ-
πλαγέντες ἀπὸ τῶν καθεκάστην ἀναγεννωμένων στά-
σεων, τὸν προέτρεψαν νὰ θυσιάσῃ ἄνδρα ἕνα ὑπὲρ τοῦ
θρόνου, καὶ τὴν ἀνθρωπίνην αὐτοῦ συνείδησιν εἰς τὴν
συνείδησιν τῆς βασιλικῆς. Ἐξερχόμενον δὲ ἀπὸ τοῦ
περὶ τούτου συγκροτηθέντος συμβουλίου, ἐνεχείρησαν
εἰς αὐτόν ἐπιστολὴν τοῦ Στραφφορδίου. «Βασιλεῦ,
«τὸν ἔγραψεν ὁ Κόμης, μετὰ μακρὸν καὶ δεινὸν ἀγῶνα,
«ἔλαβον τὴν μόνην προσήκουσαν ἐμοὶ ἀπόφασιν· πᾶν

«ιδιωτικόν συμφέρον· πρέπει νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὴν εὐτυ-
 «χίαν τοῦ ἱεροῦ προσώπου Σου καὶ τῆς ἐπικρατείας.
 «Ἰκετεύω Σὲ λοιπὸν, ἀποδεχόμενος τὸ ψήρισμα, νὰ
 «ἄρῃς ἐκ μέσου τὸ κώλυμα, τὸ ἀντιτάμενον εἰς τὴν
 «μεταξὺ Σοῦ καὶ τῶν ὑπηκόων Σου αἰτίαν συνδιαλ-
 «λαγῆν. Ἡ συναίνεσίς μου, βασιλεῦ, σὲ ἀπαλλάττει
 «πάσης ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ εὐθύνης· ἄδικος δὲν θεω-
 «ρεῖται ἡ πράξις ὅταν ὁ παθὼν ἀποδέχεται αὐτήν.
 «Ἡ ψυχὴ μου, ἔταιμος νὰ καταλίπῃ τὸν κόσμον
 «τοῦτον, συγχωρεῖ τὰ πάντα τοῖς πᾶσι μετὰ τῆς
 «εὐρροσύνης αἰδίου ἀγαλλιάσεως. Παρακαλῶ μόνον
 «ν' ἀπονεύμῃς εἰς τὸν δυστυχῆ υἱόν μου καὶ εἰς τὰς
 «τρεῖς αὐτοῦ ἀδελφὰς μερίδα εὐμενείας τοσαύτην, ὅχι
 «πλείονα, ὅχι ἐλάστοια, τοσαύτην ὅσης θέλει ἀξιωθῇ
 «ὁ ταλαίπωρος αὐτῶν πατήρ, ὅταν ποτέ, ἐν ἡμέ-
 «ρᾳ κρίσεως δικαιοτέρας, ἀναδειχθῇ ἐνοχος ἢ
 «ἀθῶος.»

Τὴν ἐπιοῦσαν, 10 Μαΐου 1841, ὁ ἐπὶ τῶν Ἑλω-
 τερικῶν ὑπουργὸς ἦλθε ν' ἀναγγεῖλῃ εἰς τὸν Στραφ-
 φόρδιον, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐκύρωσε τὸ θανατικὸν ψήρι-
 σμα. Ἀπορία τις ἐπεφάνη εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κόμητος,
 ἀντὶ πάσης δι' ἀπαντήσεως, ὕψωσε τὰς χεῖρας εἰς τὸν
 οὐρανὸν καὶ εἶπε· «Μὴ πεποιθᾶτε ἐπ' ἀρχοντας, ἐπὶ
 «υἱοὺς ἁνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία.»

Ἡ ἐκτέλεσις ἐγένετο τῇ 22 Μαΐου. Ὁ φρούραρ-
 χος τοῦ πύργου, ὁ ἐπιτετραμμένος νὰ συνοδεύσῃ τὸν
 Στραφφόρδιον, τὸν συνεβούλευσε νὰ μεταβῇ ἐποχοί-
 μενος εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, διὰ νὰ διαφύγῃ
 τὴν ὀργὴν τοῦ πλήθους. «Ὅχι, κύριε, τὸν εἶπεν ὁ
 «κόμης, ἔχω τὸ θάρρος ν' ἀποβλέψω κατὰ πρόσωπον
 «πρὸς τε τὸν θάνατον, πρὸς τε τὸ πλῆθος. Εἰς ὑμᾶς
 «ἀρκεῖ τὸ νὰ μὴν ἐπιζήτω· τὸ κατ' ἐμὲ, εἴτε ἀποθᾶ-
 «νω διὰ χεῖρός τοῦ δημίου, εἴτε ἀπὸ τῆς μανίας τῶν
 «ἀνθρώπων αὐτῶν, ἂν τοῦτο τοῖς ἀρέσκῃ, μὲ εἶναι
 «παντάπασιν ἀδιάφορον»· καὶ ἐξῆλθε πεζὸς, προηγού-
 μενος τῶν φυλάκων καὶ περιφέρων τὰ βλέμματα ἅ
 πανταχοῦ, ὡς ἂν ἦγε τοὺς στρατιώτας ἐκείνους, οὐχὶ
 ἡγεῖτο ὑπ' αὐτῶν. Διερχόμενος δὲ ἀπὸ τῆς τοῦ Λαυδί-
 ου φυλακῆς, ἐστάθη, διότι τὴν προτεραίαν τὸν εἶχε
 παρακαλέσει νὰ εὔρεθῇ εἰς τὸ παράθυρόν του καὶ νὰ
 τὸν εὐλογήσῃ ὅταν διαβῇ. «Πανιερώτατε, τὸν εἶπεν,
 «ὕψων τὴν κεφαλὴν, τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν εὐχὴν σου!»
 Ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἔτεινε πρὸς αὐτὸν τοὺς βραχίονας
 ἀλλὰ, ὀλιγωτέραν ἔχων δύναμιν ψυχῆς καὶ ὑπὸ τῆς
 ἡλικίας καταβεβλημένος, κατέπεσε λειποθυμῶν. «Υ-
 «γιάινε, πανιερώτατε, ἐπέφεραν ὁ Στραφφόρδιος ἀπερχό-
 «μενος, ὁ Θεὸς ἐλεήσει τὴν ἀθωότητά σου!· Φθᾶσας
 δὲ πλησίον τοῦ θανατικοῦ ἱερῶματος, ἀνέβη εἰς αὐτὸ
 ἀμέσως, παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, τῶν
 ἱερέων καὶ πολλῶν φίλων, ἐγονάτισε μίαν στιγμὴν,
 ἔπειτα δὲ ἐγερθεὶς διὰ νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὸν λαόν.
 «Εὐχομαι, εἶπεν, εἰς τὸ βασίλειον τοῦτο πάντα τὰ
 «ἐπὶ γῆς ἀγαθὰ καὶ ζῶν, τοῦτο ἐπέθύμησα, καὶ ἀπο-
 «θνήσκων, αὐτὸν καὶ μόνον ἔχω τὸν πόθον· ἀλλὰ πα-
 «ρακαλῶ πάντας ὅσοι μὲ ἀκούουσι νὰ ἐξετάσωσι ἂν
 «τὸ προσιμῖον τῆς πολιτικῆς ἡμῶν μεταρρυθμίσεως
 «δι' αἵματος ἔπρεπε νὰ γραφῇ. Σκερθῆτε περὶ τούτου
 «καλῶς, ἐπανερχόμενοι εἰς τὰ ἴδια. Εἶθε ἡ ἐλαχίστη

«τοῦ αἵματός μου ῥανὶς νὰ μὴ ἐπιπέσῃ, ἀπαγε! ἐπ'
 «οὐδένα ἐξ ὑμῶν. Φοβοῦμαι ὅμως ὅτι σχολιὰν πο-
 «ρεύεσθε ὁδόν.» Ἐγонуπέτησε δὲ πάλιν, προστυχθήθῃ
 ἐπὶ ἐν τέταρτον, ἔπειτα, τραπεῖς πρὸς τοὺς φίλους
 του, ἀπεχαιρέτισεν αὐτοὺς πάντας, σφίγγων ἐκά-
 στου τὴν χεῖρα καὶ δίδων εἰς αὐτοὺς συμβουλὰς τινάς·
 τελευταῖον ἐξεδύθη ἀταραχος, ἐκάλεσε τὸν δῆμιον,
 τὸν ἐσυγχώρησεν, προσηυχθήθῃ πάλιν ἐπὶ μικρὸν καὶ
 θείς τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ἐπιζήνου, ἔβωκεν αὐτὸς τὸ
 σύνθημα τοῦ θανάτου. Ἡ κεφαλὴ ἔπεσεν, ὁ δὲ δῆ-
 μιος ἐπιδείξας αὐτὴν εἰς τὸ πλῆθος, ἀνέκραξεν· «Ὁ
 «Θεὸς σώζοι τὸν βασιλέα!» Θορυβῶδεις τότε ἐξεβ-
 ῥάγησαν ἀνευφημίαι· καὶ τὸ πλῆθος διεσπάρη εἰς τὴν
 πόλιν, τῶν μὲν ἐπιχειρόντων διὰ κραυγῶν μεγάλων,
 ἐπὶ τῷ κατορθώματι ἐκείνῳ, τῶι δὲ, διὰ τῆς σιωπῆς
 αὐτῶν δηλούντων, ὅτι πολλὴν εἶχον τὴν ἀμφιβολίαν καὶ
 ἀνησυχίαν περὶ τοῦ δικαίου τῆς θυσίας ἣν εἶδον
 ἐπιτελεσθεῖσαν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Στραφφόρδιου, ὁ βασιλεὺς,
 θεωρῶν ἤδη, ὅτι, ἐν Ἀγγλίᾳ εὐρισκόμενος, οὐδὲν
 ἠδύνατο νὰ ἐπιχειρήσῃ πρὸς περιστολὴν τοῦ παρ-
 λαμέντου, ἐπεκύρωσε μὲν τὸν νόμον δι' οὗ ἀπηγο-
 ρεύετο ἡ ἄνευ τῆς συνευδοκῆσεως τοῦ ἰδίου παρλα-
 μέντου διάλυσις αὐτοῦ, καὶ τὸν νόμον τὸν καταργή-
 σαντα ἅπαντα τὰ ἐξαιρετικὰ δικαστήρια, ἀπεφάσισε
 δὲ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Σκωτίαν, ἵνα, διὰ πάσης πα-
 ραχωρήσεως εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ πολιτικὰ πρά-
 γματα τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ πατρίδος, ἀνορθώσῃ ὁπω-
 σοῦν τὴν βασιλικὴν ἀρχήν. Ἡ βουλὴ, ἐννοήσασα τὰ
 μελετώμενα, ἠγωνίσθη, δι' ἀναβολῶν, νὰ παρεμπο-
 δίσῃ τὴν ἀποδημίαν, ἀλλὰ τελευταῖον ὁ βασιλεὺς
 ἀνεχώρησε τὴν 10 Αὐγούστου, καὶ ἡ βουλὴ, θεω-
 ροῦσα μάταιον νὰ συνεδριαζῇ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτοῦ,
 ἀπεφάσισε, μετὰ τινος ἡμέρας νὰ διακόψῃ τὰς ἐρ-
 γασίας τῆς (ἀπὸ 8 Σεπτεμβρίου μέχρι 20 Ὀ-
 κτωβρίου) διοριστὰς μίαν ἑμὲν ἐπιτροπὴν, ὑπὸ τὸν
 Ἀμπόθηνιον, ἵνα παρακολουθήτῃ τὸν βασιλέα εἰς Σκω-
 τίαν, ἑτέραν δὲ, ὑπὸ τὸν Πύμ, ἵνα ἐδρεύῃ εἰς Οὐε-
 στμίνστερον, ἐν τῷ διαστήματι τῶν βουλευτικῶν
 διακοπῶν.

Ὁ βασιλεὺς, διερχόμενος διὰ τῶν δύο στρατῶν,
 ἐξ ὧν ὁ μὲν Ἀγγλικὸς διελύετο ἤδη, ὁ δὲ Σκωττι-
 κὸς ἐτοιμάζετο νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ ἴδια, διὰ τὴν
 συνομολογηθεῖσαν εἰρήνην, οὐδὲν ἡμέλησεν ἵνα περι-
 ποιηθῇ τῶν ἀξιωματικῶν μάλιστα τὴν εὐνοίαν· ἐπει-
 τα, φθασας εἰς Ἐδιμβούργον, ὑπεσχέθη εἰς τοὺς Σκώ-
 τούς τὴν κατὰ πᾶσαν τριετίαν συγκρότησιν τοῦ Παρ-
 λαμέντου, τὴν κατάργησιν πολλῶν ἀρχαίων τοῦ πτέμ-
 ματος προνομίων, τὴν καταδίωξιν τῶν ἀντιπάλων
 τῆς συνομολογίας, ἐννεύει πολλά ἀξιώματα, πολλὰς
 χάριτας, ἀνεδείχθη φιλακόλουθος πρεσβυτεριανός,
 καὶ, ὑπὸ τὸ κάλυμμα τῶν παραχωρήσεων τούτων, ἐ-
 μελέτα ἐντούτοις νὰ καταφέρῃ πληγὴν καιρίαν εἰς
 τοὺς ἐπισημοτέρους τῆς βασιλείας ἐχθροὺς συλ-
 λαμβάνων μὲν τοὺς ἴδιους ἐπισημοτέρους ἀρχηγούς
 τῆς Σκωτικῆς συνομολογίας, τὸν Ἀμίλτωνα καὶ τὸν
 Ἀργύλιον, καταμηνύων δὲ, ἐπὶ ταῖς ἀποδείξεσι τὰς
 ὁποίας ἀπὸ τῶν ἐγγράφων αὐτῶν ἠθελε συλλέξει τοὺς

ἀρχηγούς τῆς Ἀγγλικῆς ἀντιπολιτευτέως, ὡς προκαλέσαντας καὶ ὑποστηρίξαντας τὴν εἰσβολὴν τῶν Σκώτων. Ἀλλὰ τὰ μελετώμενα διεθρυσθήθησαν, οἱ δύο ἐκεῖνοι ἄνδρες, φυγόντες, δὲν κατωρθώθη νὰ συλληφθῶσι, καὶ τὸ μὲν Σκωτικὸν παρλαμέντον, φρονίμως ποιοῦν, ἐθεώρησε συμφερότερον νὰ σιωπήσῃ περὶ τῆς ἐπιβουλῆς ταύτης, ὃ δὲ βασιλεὺς, ἵνα καλύψῃ τὴν ἀποτυχίαν, ἀνηγόρευσε τὸν μὲν Ἀμίλτων δοῦκα, τὸν δὲ Ἀργύλιον, μαρκέσιον· ἀλλ' οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ ἀντιπολιτευόμενοι, μαθόντες διὰ τοῦ Ἀμπδηνίου τὰ διατρέξαντα, παρωξύνθησαν εἰς ὑπερβολὴν καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ νέου τούτου ἐρεθισμοῦ τῶν παθῶν ἤρχισεν ἡ δευτέρα σύνοδος τοῦ μακροῦ Παρλαμέντου τῇ 20 Ὀκτωβρίου 1641.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ συνόδῳ δὲν ἐπεκράτησε πλέον ἡ ὁμοφροσύνη ἐκείνη τὴν ὁποίαν εἶδομεν, ἐν τῇ πρώτῃ, κατ' ἐπιφάνειαν τοῦλάχιστον, συνενώσαντες ἅπαντας τοὺς χρωματισμούς τῆς ἀντιπολιτευτέως· ἀλλὰ ἡ πρότερον ἡνωμένη ἀντιπολιτευσις διεκρίθη ἔκτοτε εἰς δύο ἀντίπαλα κόμματα, αὐτὰ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ὑπὸ ὀνόματα διέκροα, αἰείποτε ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διημφισβήτησαν πρὸς ἄλληλα, καὶ μέχρι τοῦδε διαμφισβητοῦσιν ἐν Ἀγγλίᾳ, περὶ τῆς διεξαγωγῆς τῶν δημοσίων πραγμάτων. Ἐπὶ τινὰ χρόνον τὸ ἐν τῶν κομμάτων τούτων ἔφερε τὸ τῶν ἱππέων ὄνομα, τὸ δὲ, τὸ τῶν *Στρογγυλοκαρφάλων*, βραδύτερον δὲ ἐκλήθησαν *Τόρρις* καὶ *Οὐίγοι*, καὶ μέχρι τῆς σήμερον σῶζουσι τὰ ἐπώνυμα ταῦτα. Ἡ δὲ ἐπαγαγοῦσα τὸν χωρισμὸν αὐτῶν κυριωτάτη αἰτία ἔχει τὴν ἀρχὴν αὐτῆς εἰς τὴν διαφορὰν τῆς κράσεως, τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ συμφέροντος, τὴν ὑπάρχουσαν εἰς πᾶσαν κοινωνίαν, καὶ αἰείποτε ὑπάρχουσαν, μέχρις οὗ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα παύσῃ τοῦ νὰ διασπᾶται, ὑπὸ τῶν θελητήρων τῆς ἕξεως καὶ ὑπὸ τῶν θελητήρων τοῦ νεωτερισμοῦ, εἰς δύο ἀντιθέτους πόλεις. Ἡ διάκρισις ἐκείνη ἐνυπάρχει οὐ μόνον εἰς τὴν πολιτικὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν φιλολογίαν, τὴν τέχνην, τὴν ἐπιστήμην. Παντοῦ καὶ πάντοτε εὐρίσκομεν ἀνθρώπους προσηλωμένους τοσοῦτον θερμῶς εἰς πᾶν τὸ ἀνέκαθεν ὠρισμένον, ὥστε καὶ ὅταν, δι' ἀκαταμαχίτου πείρας, πεισθῶσιν, ὅτι νεωτερισμός τις εἶναι χρήσιμος, δὲν ἀποδέχονται τὸν νεωτερισμὸν εἰμὴ κακὰ περὶ αὐτοῦ οἰωνιζόμενοι. Παντοῦ καὶ πάντοτε δ' εὐρίσκομεν ἐπίσης ἑτέραν ἀνθρώπων τάξιν, οἵτινες, ὀξύτεροι μὲν ὄντες περὶ τὸ ἐλπίζειν, καὶ περὶ τὴν θεωρίαν τολμηρότεροι, προθύμως κατακρίνουσι μὲν τὰς ἐλλείψεις τῶν καθεστώτων, παραγινωρίζουσι δὲ τοὺς κινδύνους καὶ τὰς δυσχερείας πάσης βελτιώσεως καὶ ὡς βελτίωσιν ὑπολαμβάνουσι πᾶσαν μεταβολήν. Οἱ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ὀρίου τῶν δύο τούτων τάξεων ἥκιστα ἀπομακρυνόμενοι, ἐν ἄλλαις λέξεσιν οἱ μετριοπαθέστεροι ἄνθρωποι, εἶναι βεβαίως καὶ οἱ συνετώτεροι, οἱ χρησιμώτεροι εἰς πᾶσαν κοινωνίαν· οἱ δὲ τὰς ὑπερβολὰς ἀσπαζόμενοι, ἐνθεν μὲν ἀποβαίνουν σχολαστικοὶ δεισιδαιμόνες, ἐνθεν δὲ παράφρονες μεταωρολόγοι.

Βεβαίως, ἀνέκαθεν ὑπῆρχον εἰς τὰ Ἀγγλικά παρλαμέντα, βουλευταὶ τινες περιδεῶς ἐπιζητοῦντες τὴν τῶν καθεστώτων τήρησιν, καὶ ἄλλοι πάλιν θερμῶς

ἐπιδιώκοντες τὰς μεταρρυθμίσεις. Ἀλλ' ἐνόστω αἱ σύνοδοι τῶν νομοθετικῶν σωμάτων ἦσαν βραχυχρόνιοι, οὔτε οἱ μὲν, οὔτε οἱ δὲ ἀπετέλεσαν ἴδια καὶ μόνιμα πολιτικά συστήματα, ἔχοντά· ἴδιους ἀρχηγούς καὶ ἴδια ὀνόματα καὶ συνήματα. Ἐπὶ δὲ τῶν πρώτων ἀπὸ τῆς συγκροτήσεως τοῦ μακροῦ παρλαμέντου μηνῶν, τοσοῦτον ἰσχυρὰ καὶ πάγκοινος ὑπῆρξεν ἡ διὰ τῆς προηγηθείσης πολυετοῦς ἀνομίας κινηθεῖσα δυστρέσχεια, ὥστε ἡ βουλὴ τῶν κοινοτήτων ὁμοφώνως σχεδὸν ἐπετέθη κατὰ τῶν ὑφισταμένων καταχρήσεων. Καθ' ἣν ὁμως ἐποχὴν συνεκροτήθη ἡ δευτέρα τοῦ μακροῦ Παρλαμέντου σύνοδος, πᾶσαι αἱ εὐλογοὶ μεταρρυθμίσεις εἶχον ἤδη φηρισθῇ, ὥστε πολλοὶ φρόνιμοι ἄνθρωποι ἐνόμιζον πρέπον ν' ἀρκεσθῶσιν εἰς τὰ γενόμενα· ἄλλοι ὅμως ὀξύτεροι καὶ δυσπιστότεροι, ἐθεώρουν ἀναγκαῖον νὰ ἐπιμείνωσιν εἰς τὸν δρόμον τῶν νεωτερισμῶν. Ἐντεῦθεν ἡ δ' αἵρεσις ὑπῆρξεν ἀπαραίτητος, ἐντεῦθεν ἡ πρώτη σύστασις τῶν δύο ἀντιπάλων τῆς ἀγγλικῆς πολιτικῆς κομμάτων. Ἐκότερον τῶν δύο τούτων κομμάτων ἐπλανήθη βεβαίως πολλάκις, ἀλλ' ἀμφοτέρω ἀναδείχθησαν χρήσιμα εἰς τὴν πατρίδα· καὶ ἂν οἱ Ἀγγλικοὶ θεσμοὶ παριστῶσιν ἡμῖν τοσοῦτον θαυμάσιον καὶ ἐνιάϊον σχεδὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ κράμα τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς τάξεως, τοῦτο ὀφείλεται κυρίως εἰς τοὺς γενναίους ἀγῶνας καὶ εἰς τὰς ἀμοιβαίας νίκας τῶν δύο ἐκείνων ἀντιπάλων πολιτικῶν ἐταιριῶν, ἐξ ὧν ἡ μὲν ὑπερεμάχετο ὑπὲρ τῆς ἐξουσίας καὶ τῶν ἀρχαίων καθεστώτων, ἡ δὲ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς προόδου. Μὴ λησμονήσωμεν δὲ ὅτι αἱ δύο ἐκεῖναι μεγάλαι τῶν πολιτικῶν τῆς Ἀγγλίας ἀνδρῶν φάλαγγες διεκρίθησαν αἰείποτε ἀπ' ἀλλήλων μᾶλλον ὥς πρὸς τὸν βαθμὸν καθ' ὃν ἐπιζητήσαν τὴν ἐφαρμογὴν ἀρχῶν τινῶν ἢ κατὰ τὰς ἀμοιβαίας ἀρχάς. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἑκατέρας αὐτῶν, ὑπῆρχον ὅρια τινὰ τὰ ὅποια σπανίως κατεπατήθησαν. Ὀλίγαι τινὲς ἐνθουσιώδεις κεφαλαὶ ἦσαν βεβαίως ἔτοιμοι ἀφ' ἐνός νὰ θυσιάσωσι, πρὸς χάριν τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας, καὶ αὐτὰ τὰ εὐλογώτερα δίκαια τοῦ ἔθνους· ὀλίγαι δὲ πάλιν ἐνθουσιώδεις κεφαλαὶ ἦσαν εὐδιάθετοι ἀφ' ἑτέρου νὰ ἐπιζητήσωσιν, ἐν τῷ μέσῳ ἀτελευτήτων ἐμφυλίων ταραχῶν, τὸ φάντασμα τῆς δημοκρατίας. Ἀλλ' ἡ μεγάλη πλειονοψηφία τῶν ὑπερμάχων τοῦ ἔθνους ἀπεστρέφετο τὴν ἀναρχίαν· δις δὲ ἐντὸς τῆς 17ης ἑκατονταετηριδος ἀμφοτέρω τὰ κόμματα, λησμονήσαντα τὰς ἀμοιβαίας ἐριδας, ἠνώθησαν ἐπὶ κοινῷ σκοπῷ καὶ ἡ μὲν πρώτη αὐτῶν συγχώνευσις ἠνώρθωσε τὴν κληρονομικὴν μοναρχίαν, ἡ δὲ δευτέρα διέσωσε τὴν αὐταγματικὴν ἐλευθερίαν.

Παρατηρητέον πρὸςτούτοις, ὅτι οὐδέτερον τῶν δύο τούτων κομμάτων περιέλαθεν ἐν ἑαυτῷ ποτὲ ὁλόκληρον τὸ ἔθνος καὶ ὅτι οὐδ' ἀμφοτέρω ἀπετέλεσαν ποτὲ τὴν πλειονοψηφίαν τοῦ ἔθνους· ἀλλ' αἰείποτε ἀπῆρξεν ἐν Ἀγγλίᾳ μέγα ἀνθρώπων πλῆθος, τὸ ὅποιον, μὴ δὲν προσηλωμένον μονίμως εἰς καμμίαν τῶν δύο ἐκείνων ἀντιπάλων μερίδων, ἐνίοτε μὲν διέταλται παντάπασιν ἀδιάφορον, ἐνίοτε δὲ συνετάσσεται μετὰ τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης μερίδος, καὶ τότε

ἀνεδείκνυνεν αὐτὴν ἀναγκαίως νικηφόρον. Καθ' ἣν ἐποχὴν τὰ ἀντίπαλα ἐκείνα κόμματα διεκρίθησαν ὀριστικῶς ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἔλαβον ἴδιον ἑκάστον σχῆμα καὶ σῶμα, αἱ ἀμοιβαῖαι αὐτῶν δυνάμεις ἐφαίνοντο ἀχεδὸν ἴσαι. Μετὰ τῆς Κυβερνήσεως συνετάσσοντο οἱ πλείστοι τῶν ἀνωτέρων εὐπατριδῶν καὶ οἱ πλείστοι τῶν πολιτῶν ἐκείνων οἵτινες, ἀπὸ πλουσιῶν καὶ ἀγαθῶν οἰκῶν ἔλκοντες τὸ γένος, δὲν ἐσπεροῦντο εἰμὴ τὸ τοῦ εὐπατρίδου ὄνομα. Τοῦτους δὲ παρηκολούθουν ὁ ἐνώτερος Ἀγγλικανικὸς κληρὸς ἀμφοτέρω τὰ Πανεπιστήμια, ἅπαντες οἱ λαϊκοί, ὅσοι ἦσαν θερμῶς ἀφοσιωμένοι εἰς τὴν ἐπισκοπικὴν ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὸ Ἀγγλικανικὸν τυπικόν, προσδετοῦ τοις ἅπαντες οἱ ἄνθρωποι, ὅσοι, ἀποτροπιαζόμενοι τὴν ὑπερβολικὴν ἀφέλειαν καὶ αὐστηρότητα τοῦ βίου τῶν καθαροθρήσκων, ἐθεώρουν πολὺ συμφερωτέραν τὴν ὑπερίσχυσιν τῆς παμβασιλείας καὶ τὴν διὰ ταύτης παγίωσιν διαίτης πολυτελεστέρως. Τελευταῖον εἰς τὴν αὐτὴν ὑπήγοντο μερίδα καὶ ἅπαντες οἱ καθολικοὶ Ἀγγλοὶ, διότι ἡ βασιλίς ἐπρέσβευε τὸ θρησκευμα αὐτῶν, διότι αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἦτο ἐπεικέστερος πρὸς αὐτοὺς ἢ τοὺς πρεσβυτεριανοὺς, διότι, ἂν ἡ ἀντιπολίτευσις ὑπερίσχυεν, οἱ αἵματηροὶ νόμοι, οἱ ἐπὶ τῆς Ἐλισάβετ κατὰ τῶν παπιστῶν ἐκδοθέντες, ἤθελον πιθανώτατα ἐκτελεσθῇ καὶ πάλιν αὐστηρῶς.

Τὴν κυριωτέραν τῆς ἀντιπολιτευσεως δύναμιν ἀπετέλουν οἱ μικροὶ τῆς ὑπαίθρου γῶρας γαιοκτῆται καὶ οἱ ἐν ταῖς πόλεσιν οἰκοῦντες ἔμποροι καὶ βιομήχανοι, οἵτινες ὅμως ἦγοντο ὑπὸ φοβερᾶς ἀριστοκρατικῆς μειονοψηφίας, ἐν ἣ περιελαμβάνοντο οἱ ἰσχυροὶ καὶ πλούσιοι Κόμητες Νορθουμβερλάνδιος, Βεδρόρδιος, Οὐαρουόκιος, Σταμόρδιος καὶ Ἑστέξιος καὶ διάφοροι ἄλλοι Λόρδοι, πλείστην ἔχοντες περιουσίαν καὶ δύναμιν. Εἰς τὴν αὐτὴν δὲ φαίλαγγα ὑπήγοντο ἅπαντες σχεδὸν οἱ ἑτεροδοξοῦντες διαμαρτυρόμενοι καὶ οἱ πλείστοι τῶν τῆς ἐπικρατοῦσης ἐκκλησίας ὅσοι ἔμενον εἰσέτι πιστοὶ εἰς τὰ Καλδινικὰ δόγματα, τὰ ὅποια ἄλλοτε ἐθεωροῦντο ὀρθὰ ὑπὸ ὧν ἐν γενεῇ τῶν Ἀρχιερέων καὶ τῶν κληρικῶν τῆς Ἀγγλικανικῆς ἐκκλησίας. Αἱ δημοτικαὶ ἀρχαί, ἐκ τὸς ὀλίγων ἐξαιρέσεων, μετὰ τῆς αὐτῆς συνετάσσοντο μερίδος. Τελευταῖον ἡ ἀντιπολίτευσις ὑπερίσχυεν ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων, ἂν καὶ ὀχρῶς ὀριστικῶς.

Ἐκάτερον τῶν δύο κομμάτων προέτεινεν ὑπὲρ αὐτοῦ λόγους ἰσχυροὺς. Οἱ βασιλικοὶ ἔλεγον «Εἶναι ἀληθές, ὅτι μεγάλα ἐγένοντο καταχρήσεις ἀλλ' ἰδοὺ αἱ καταχρήσεις αὗται ἐθεραπεύθησαν. Εἶναι ἀληθές, ὅτι πολὺ τιματὸς ἔθνους δίκαια προσεβλήθησαν, ἀλλὰ τὰ δίκαια ταῦτα ἠνωρθώθησαν ἤδη καὶ διὰ νέων ὧν ῥώθησαν ἐγγυήσεων. Τοῦ λοιποῦ δὲν δύναται νὰ παρέλθῃ τριετία ἀνευ συγχροτήσεως Παρλαμέντου· τὰ ἑκτάκτα δικαστήρια κατηργήθησαν· ὁ μελετήσας τὴν ἰδρύσιν στρατιωτικοῦ δεσποτισμοῦ Στραφφόρδιος ἐκατατομήθη· ὁ νεθεύσας τὴν ἰθνηκὴν θρησκείαν καὶ μετὰ πλείστης καταφορᾶς τὴν θρησκευτικὴν συνείδησιν κατὰδιώξας Ἀρχιεπίσκοπος Καν-

ταβριγίας ἀπεκδέχεται ἐν τῇ φυλακῇ τὴν κρίσιν τῶν ὁμοτίμων αὐτοῦ· ὁ Λόρδος σφραγιδοφύλαξ, ὁ θελήσας νὰ καταστήσῃ ὑποχείριον τοῦ στέμματος πᾶσαν ἐν Ἀγγλίᾳ ἰδιοκτησίαν, καθηρέθη καὶ ἡ γκάστρη νὰ ζητήσῃ ἄσυλον ἐν ἀλλοδαπῇ. Ἐν γενεῇ δὲ οἱ μὲν ὑπηρετοῦν τῆς τυραννίας ἐτιμωρήθησαν, τὰ δὲ θύματα αὐτῆς ἀπεζημιώθησαν. Καιρὸς εἶναι ἤδη νὰ σκεφθῶμεν μήποτε οἱ κατὰ τοῦ δεσποτισμοῦ ἡμῶν νίκη καταφέρῃ ἡμᾶς εἰς ἀναρχίαν. Διὰ νὰ καταδῶλλωμεν τοὺς πονηροὺς θεσμοὺς ὑπὸ τῶν ὁποίων πρὸ μικροῦ ἔτε κατετρώχετο ἡ πατρίς, ἡ ναγκάσθημεν νὰ διασείσωμεν ἐκ θεμελίων τὸ οἰκοδόμημα τῆς κυβερνήσεως· καταδληθέντων ἤδη τῶν θεσμῶν ἐκείνων, ἀνάγκη νὰ ὑποστηρίξωμεν τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, κατὰ τοῦ ὁκείου πρὸ μικροῦ χρόνου εἴχομεν νὰ ἐπαγάγωμεν πολιорκητικὸς καταπέλτας, ὥστε ἀπὸ τοῦδε ἡ φρόνησις ἀπαιτεῖ ν' ἀποδεχώμεθα μετὰ δυσπιστίας πάντα νεωτερισμὸν καὶ νὰ προφυλάττωμεν ἀπὸ πάσης προσβολῆς τὰ κυρίαρχικὰ δίκαια τὰ ἀπονεμηθέντα ὑπὸ τοῦ νόμου εἰς τὸν ἡγεμόνα, χάριν τῆς κοινῆς εὐημερίας.»

Τοιαῦτα ἐπρέσβευον οἱ ἄνδρες τῶν ὁποίων προέβλεπετο ὁ γενναῖος Φαλκλάνδιος· ἀπ' ἑτέρου δὲ ἄνδρες οὐδὲν ἥτιον ἐμπειροὶ ὁ Πύμ, ὁ Ὀλλις, ὁ Ἀμπδῆνιος, διετείνοντο δι' ἐπιχειρημάτων οὐδὲν ἥτιον ἰσχυρῶν, ὅτι ἡ ἀσφάλεια τὴν ὁποίαν ἀπελάμβανον αἱ ἐλευθερίαι τοῦ Ἀγγλικοῦ ἔθνους ἦτο ἐπίπλαστος μᾶλλον ἢ πραγματικὴ καὶ ὅτι καθὼς παρεβιάσθησαν ὅτε μέγας χάρτης καὶ ὁ περὶ δικαίων νόμος, οὕτω ἠδύναντο νὰ παραβιασθῶσι καὶ οἱ νεωστὶ ψηφισθέντες νόμοι, ἅμα ἡ βουλή ἤθελε παύσει ἀγρύπνως περιφρουροῦσα αὐτοὺς.

Τὰ δὲ δύο ταῦτα κόμματα μόλις ἤρχισαν νὰ σχηματίζονται καὶ δὲν εἶχον ἔτι μετρήσει τὰς δυνάμεις αὐτῶν, ὅτε τῇ 1η Νοεμβρίου, ἐφθασαν εἰδήσεις ἀναρρίπισται μὲν ἐνατέρων τὰ παθη, ἐνισχύσασαι δὲ τὰ φρονήματα. Οἱ ἰθαγενεῖς Ἰρλανδοὶ μὴ αἰσθανόμενοι ἤδη τὴν ἐπὶ τὰς αὐτὰς ἔτη θαμάσσαν αὐτοὺς σιδηρᾶν τοῦ Στραφφόρδιου χεῖρα καὶ ἐνθαρρυνόμενοι ἀπὸ τε τὰ παραδείγματα τῶν Σκώτων καὶ ἀπὸ τῶν ἐσωτερικῶν τῆς ἀγγλίας διενέξεων, ἐπιχείρησαν συνωμοσίαν καὶ ἐπανάστασιν κατὰ τῶν Ἀγγλῶν ἀποίκων τοσοῦτω μᾶλλον ἀγρίαν, ὅση ἐξεπήγαγεν ἀπὸ διπλοῦν μίτος, πολιτικὸν καὶ θρησκευτικόν. Ἐκάστον ταχυδρομεῖον ἔφερεν εἰς Λονδίνον εἰδήσεις ὑπερβολικὰς περὶ τῶν διαιοπραγιῶν εἰς ἃς ἐξστραχηλίζοντο οἱ ἐπανάσταται, εἰδήσεις, αἵτινες, καὶ ἀνευ τῶν ὑπερβολῶν ἐκείνων, ἦσαν ἱκαναὶ νὰ κινήσωσι τὸν ἔλεον καὶ τὴν φρίκην, εἰς ἀνώτατον δὲ βαθμὸν παρώξυναν ἀμφοτέρω τὰ μεγάλα κόμματα, τὰ ἐν Οὐεστμινστέρεν τότε ἀντιπρατασσόμενα. Οἱ μὲν βασιλικοὶ ἰσχυρίζοντο, ὅτι, ἐν τοιαύτῃ κρίσει, τὸ πρῶτιστον καθήκον παντὸς ἀγαθοῦ Ἀγγλοῦ ἡ διαμαρτυρουμένου ἦτο νὰ κρατύνῃ τὴν χεῖρα τοῦ ἡγεμόνος. Ἡ δὲ ἀντιπολίτευσις ἐφρόνει, ὅτι ἐκ τῆς περιστάσεως ταύτης ἐλάμβανεν ἰσχυροτέρα παρὰ ποτὲ ἀφορμὴν τοῦ νὰ διακωλύσῃ αὐτὸν καὶ νὰ περιορίσῃ· διότι ὁ μέγας στρατός τοῦ ὁποίου ἀπηρτεῖτο ἤδη ἡ συγχρότης, ἠδύνα-

το νὰ στραφῇ κατὰ τῶν ἐλευθεριῶν τῆς Ἀγγλίας. Προςδετούτοις εἰς πολλῶν καρδίας παρήχθη ὑπόνοια φοβερά, ἂν καὶ ὁλως ἄδικος, ὅτι ἡ βασιλὶς, ἥτις ἦτο καθολικὴ, ὅτι ὁ βασιλεὺς, ὅστις, καίτοι διαμαρτυρόμενος, ἐπρότιμα ὅμως τῶν καθαροθρήσκων τοὺς καθολικοὺς, δὲν ἦσαν ἀμέτοχοι τοῦ κινήματος ἐκείνου.

Ἐντεῦθεν, τῇ 22 Νοεμβρίου, τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς εἰς Λονδίνον ἐπανόδου τοῦ βασιλέως, συνεκροτήθη ἡ πρώτη μεγάλη βουλευτικὴ μάχη μεταξὺ τῶν δύο κομμάτων, τὰ ὅποια ἀείποτε ἔκτοτε περὶ τῆς κυβερνήσεως τοῦ ἔθνους πρὸς ἀλλήλα διημφισθῆτησαν καὶ μέχρι τοῦδε ἀμφισβητοῦσιν. Ἡ ἀντιπολίτευσις προέτεινε νὰ συνταχθῇ πρὸς τὸν βασιλέα παράστασις ἀνεκεραιουῦσα ἅπαντα τὰ ἀπὸ τῆς ἀναρρήσεως αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον ἀνομήματα τῆς κυβερνήσεώς του καὶ ἐκφράζουσα τὴν δυσπιστίαν ἣν εἶχεν ἔτι τὸ ἔθνος πρὸς τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ διαγωγὴν. Οἱ βασιλικοὶ ἀντέτεινον εἰς τὴν πρᾶξιν ταύτην, ἥτις μόνον ἀποτελεσματῶντο νὰ ἔχῃ τοῦ νὰ παροξύνῃ ἔτι μᾶλλον τὰ πάθη· καὶ ἡ πρό τινων μηνῶν ὁμόφωνος ἐκείνη συνέλευσις, διηρέθη ἡδὴ εἰς δύο ἰσοδύναμα σχεδὸν στρατόπεδα· μετὰ πολὺν χρόνον δὲ καὶ σφοδρὰν συζήτησιν, ἡ παράστασις δὲν ἐγένετο δεκτὴ εἰμὴ δι' ἑνδεκα καὶ μόνον ψήφων.

Ἡ ἐκδοσις τοῦ ἀγῶνος τούτου ἀπέδειξεν, ὅτι ἡ συντηρητικὴ μερίς, ἂν καὶ ἡττηθεῖσα, ἦτο ὅμως τοσοῦτον ἰσχυρὰ ἐν τῇ κάτω βουλῇ, ὥστε εὐχερῶς ἠδύνατο ἐντὸς μικροῦ χρόνου, καὶ νὰ πλειονοψηφήσῃ. Ἐπειδὴ δὲ ὁμολογουμένως ὑπερίσχυεν ἐν τῇ ἄνω, ἤθελε θεδαίως ἀναγκασίσει τὸν ἐπαναστατικὸν χεῖμαρρον, ἂν ὁ Κάρολος ἀπεφάσκειν εἰλικρινῶς νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς πολιτικὰς αὐτῆς ἀρχάς.

Καὶ τῶνόντι, αἱ πρῶται αὐτοῦ πράξεις παρέσχον ἀγαθὰς ἐλπίδας· δότι ἀπεφάνετο τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ τοῦ νὰ κυβερνήσῃ ἐκ συμφώνου μετὰ τῆς βουλῆς τῶν κοινοτήτων καὶ ἐπὶ τούτῳ νὰ καλέσῃ εἰς τὸ συμβούλιον αὐτοῦ ἄνδρας ἀπολαμβάνοντας, διὰ τῶν προτερημάτων καὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν, τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς βουλῆς. Ὁ Φαλκλάνδριος, ὁ Κολλεπέπερος, ὁ Ὑδης ἅπαντες οἱ ἀρχηγοὶ τῆς βασιλικῆς μερίδος, οἵτινες ὅμως, ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ τοῦ μακροῦ Παρλαμέντου, μετὰ πλείστου ζήλου ἐπεδίωξαν τὴν κατάργησιν τῶν καταχρήσεων καὶ τὴν τιμωρίαν τῶν ἐνόχων ὑπουργῶν, προσεκήλθησαν ἡδὴ νὰ ἀναλάβωσι τὴν κυβερνήσιν τῶν κοινῶν πραγμάτων, καὶ ὁ μὲν πρῶτος διωρίσθη ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργός, ὁ δὲ δεῦτερος, ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν, ὁ δὲ τρίτος ὑπηρεσίαν μὲν δὲν ἐδέχθη, ἀνέλαβεν ὅμως νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ νέον ὑπουργεῖον, ὁ δὲ Κάρολος ὑπεσχέθη εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ πράξῃ τι ὅπωςδὴποτε ἀφορῶν τὴν βουλήν ἄντι τῆς συναίνεσεώς των.

Ἄν ὁ Κάρολος ἐνέμενεν εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην, οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἡ μεταπολίτευσις δὲν ἤθελε προχωρήσῃ περαιτέρω· τοῦτο εἶναι τότεν βέβαιον, ὥστε οἱ σφοδρότεροι τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἀρχηγοὶ εἶχον ἀρχίσει ν' ἀπελπίζωνται περὶ τῆς τύχης τῆς μερίδος των, καὶ νὰ σκέπτονται περὶ ἀπρόθυμίας

εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Κατὰ δυστυχίαν ὅμως ὁ Κάρολος, πλανώμενος περὶ τῆς ἀληθοῦς τῶν πραγμάτων καταστάσεως, δὲν εἶχε πλήρη πίστιν οὐδὲ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς βασιλικῆς μερίδος, τοὺς ὁποίους ἐκάλεσεν εἰς τὸ συμβούλιον αὐτοῦ, διότι οὗτοι ἦσαν μὲν εἰλικρινεῖς τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας ὑπέρμαχοι, οὐχὶ ὅμως καὶ παμβασιλείας τοιαύτης οἶαν ἐμελέτησε πρὸς αὐτὴν ὁ Οὐεντγουόρθιος.

Ὅθεν μετ' ὀλίγας ἡμέρας (τῇ 3 Ἰανουαρίου 1642) λητμονῶν τὴν εἰς τοὺς νέους ὑπουργοὺς δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν, ἐπεμφεν, ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῶν, τὸν παρὰ τῷ ἄνωτάτῳ δικαστηρίῳ εἰσαγγελέα νὰ κατηγορήσῃ ἐνώπιον τῶν Λόρδων, ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ, πέντε βουλευτάς, τὸν Πύμ, τὸν Ὀλλιν, τὸν Ἀμπδὴνιον τὸν Ἀρλερίγιον καὶ τινὰ Στρόδην, καὶ ἀπήτησε διὰ διαγγελέως ἀπὸ τὴν κάτω βουλήν τὴν παράδοσιν τῶν κατηγορουμένων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ βουλή ἀπεκρίθη ὅτι ἔχει ἀνάγκην νὰ σκεφθῇ ὠρίμως περὶ τοιαύτης ὑποθέσεως, τὴν ἐπιούσαν ὁ Κάρολος προσῆλθεν αὐτοπροσώπως, ὑπὸ ἐνόπλων περιετοιχισμένους ἀνδρῶν, ἵνα συλλάβῃ, ἐντὸς τοῦ βουλευτικοῦ καταστήματος, τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Καταλιπὼν δὲ ἔξω τῆς αἵθουσας τοὺς δορυφόρους, εἰσῆλθε κρατῶν τὸν πῖλον εἰς τὴν χεῖρα, ὑπὸ μόνου τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ, τοῦ Γερμανοῦ Κόμητος Παλατίνου Ρουπρέχτου συνοδευόμενος. Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους ἀπεκάλυψαν ἀμέσως τὰς κεφαλὰς καὶ ἠγέρθησαν· ὁ δὲ Κάρολος, περιττρέφων τὰ βλέμματά του ἐπὶ τῶν βουλευτικῶν ἐδρῶν, «καθὼς βλέπω, εἶπε, τὰ πτηνὰ ἀπέπτησαν [δὲ ὅτι, ἅμα διαδοθέντες ὅτι ἐπέρχεται ὁ βασιλεὺς, οἱ κατηγορούμενοι ἐξῆλθον ἐν σπουδῇ τοῦ βουλευτηρίου] ἀπαιτῶ ὅμως νὰ μὲ πεμφθῶσι οἱ ἄνδρες οὗτοι ἅμα ἐπανεέλθωσιν· ἄλλως ἠξεύρω ποῦ θέλω τοὺς εὔρει». Ἀλλ' ἡ ἡμέρα παρήλθε, ἡ δὲ κάτω βουλή δὲν ἐπέμψεν τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, καὶ οὐδ' ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ἐστειλε νὰ τοὺς ζητήσῃ, ἂν καὶ πάντες ἐγίνωσκον εἰς κρίαν ὁδὸν καὶ οἰκίαν εὐρίσκοντο. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, ὁ βασιλεὺς μετέβη αὐτοπροσώπως εἰς τὸ ἄστυ καὶ ἀπήτησεν ἀπὸ τὴν δημοτικὴν ἀρχὴν τὴν παράδοσιν. Ἀντὶ ὅμως νὰ ἐπιτύχῃ τοῦτο, ἔμαθεν ὅτι προσεχέστατα ἡ ἐθνοφυλακὴ τοῦ Λονδίνου θέλει ἐπαναγάγῃ μετὰ πομπῆς τοὺς πέντε κατηγορουμένους εἰς Οὐεστμνίσταρον, ὅτι περιέμενον, διὰ τὴν δημοτελὴ ταύτην πανήγηριν, 4000 γαιοκτῆτας τῆς Βουκιγγαμικῆς κομητίας, ἐρχομένους νὰ συμπράξωσιν εἰς τὸν θρίαμβον τοῦ μεγάλου Ἀμπδὴνίου, τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτῶν, καὶ ὅτι διεχίλιοι ναῦται ἐμελλοῦν νὰ παραπέμψωσι τοὺς 5 ἄνδρας ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως. «Τί» ἀνέκραξεν ὁ Κάρολος «ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ νεορόντικοι μ' ἐγκαταλείπουσι;» — Δὲν τὸν ἐγκατέλειπον δὲ αὐτοὶ μόναι, ἀλλὰτε ὄντες ἀφωσιωμένοι εἰς αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ οἱ συνετώτεροι τῶν ἀνδρῶν τῆς βασιλικῆς μερίδος ἦσαν κατατεθλιμμένοι καὶ δυσχερεστέμενοι διὰ τὴν ἀφρονα καὶ παράλογον ἐκείνην παραβίαν ἅπαντων τῶν καίμωνων νόμων. Οἱ ἀντίπαλοι τῆς αὐτῆς ἀνέλαβον ἐν ἀκαρεῖ νέον θάρρος. Ἐν τῇ βουλῇ τῶν κοινοτήτων ἡ ἀντιπολίτευσις ἀπέβη οὕτως ἀκατάσχετος καὶ ἐψήφισε τὰ ἀντικυβερνητικώτερα βουλευ-

μέτρα μετά πλειονοψηφίας· υπερβαλούσης τὴν ἀναλογίαν τοῦ 2 πρὸς 1. Μεγάλα ἀποσπάσματα ἐθνικῆς φρουρᾶς, τακτικῶς ἐπαμοιβόμενα, ἀνέλαβον τὴν φρουρὴν τοῦ βουλευτηρίου· αἱ πόλεις τῶν βασιλείων καθ' ἑκάστην ἐπολιτορχοῦντο ὑπὸ ἀγρίου ὄχλου, ἐξεμῶντος τὰς δεινότερας ὕβρεις, καὶ ἀράς, καὶ ἀπειλᾶς. Ὁ δὲ Κάρολος, ἐννοήσας, ὅτι οὐδεμίαν εἶχεν ἐν Λονδίῳ ἀσφάλειαν, κατέλιπε τὴν 10 Ἰανουαρίου τὴν μητρόπολιν ταύτην καὶ τὰ βασιλεία τῆς Οὐλτεάλλης, τὰ ὁποῖα δὲν ἐπέπρωτο νὰ διέλθῃ πάλιν εἰμὴ κατὰ τὴν τελευταίαν τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἡμέραν.

Ἀπεδήμησε δὲ καὶ ἡ βασιλίς, τῇ 5 Φεβρουαρίου, εἰς Ὀλλανδίαν, διὰ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης συνδρομὴν εἰς τὸν ἀναπόδραστον ἤδη καταστάντα ἐμφύλιον πόλεμον. Τωρὸντι τὰ τελευταῖα τοῦ Καρόλου κινήματα κατέστησαν ἀδύνατον πᾶσαν εἰρηνικὴν συνδιαλλαγὴν. Μεταξὺ τοῦ βασιλέως, στήσαντος τὴν ἑδρὰν αὐτοῦ εἰς Ἐβόρτκον, εἰς τὸ βόρειον τῆς Ἀγγλίας μέρος, ὅπου οἱ ὁπαδοὶ αὐτοῦ ἦσαν πολυαριθμότεροι, καὶ τοῦ ἐν Λονδίῳ παρλαμέντου, ἐγένετο ἡδὴ μακρὰ ἀλλ' ἀτελεσφόρητος διαπραγματικὴς. Μάτην ὁ βασιλεὺς ὑπέσχετο, ἐπικαλούμενος τὸν οὐρανὸν εἰς πίστιν τῆς εἰλικρινείας του· ἡ δυσπιστία τὴν ὁποίαν εἶχε κινήσει εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀντιπάλων του δὲν ἤτο δυνάστην ν' ἀρθῇ πλέον ἐκ μέσου δι' ὁρκῶν καὶ συνθηκῶν. Αἱ μὲν ἐκτὸς τοῦ Παρλαμέντου διάφοροι τοῦ ἔθνους τάξεις ὅσαι ἀπετέλουν τὴν βασιλικὴν μερίδα, διέμειναν πισταὶ εἰς αὐτὸν καὶ ἑδράμον (ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν ἱππέων) εἰς ὑπεράσπισιν τῶν δικαιωμάτων του, ἐν μέρει, διότι δὲν ἐγίνωσκον ἀκριβῶς τὰ μεταξὺ τοῦ Καρόλου καὶ τοῦ Παρλαμέντου διατρεξάντα, ἐν μέρει διότι ἦσαν προσηλωμένοι εἰς τὴν βασιλείαν ἕνεκα τῶν συμφερόντων αὐτῶν. Καὶ ἐντὸς τοῦ Παρλαμέντου δὲ τινὲς, ἂν καὶ δυσηρεστοί μὲνοι ἀπὸ τὴν ἀνέκαθεν καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν πρόσφατον διαγωγὴν τοῦ Καρόλου, ἂν καὶ ἰδόντες τινὰς τῶν φίλων αὐτῶν μεταδύντας εἰς τὰς τάξεις τῶν ἀντιπολιτευομένων, αὐτοὶ ὅμως, ἠναγκασμένοι νὰ ἐκλέξωσι μεταξὺ δύο κινδύνων, μεταξὺ τῆς δυσπιστίας, ἣν ἐνέπνεεν ὁ Κάρολος καὶ τοῦ ὀλοσχεροῦς ἐξευτελισμοῦ τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος τὴν ὁποίαν ἐπεδίωκε τὸ παρλαμέντον, ἐπρωτίμηνταν νὰ ταχθῶσι μετὰ τοῦ πρώτου· ὅθεν 32 Ἀδελφοὶ καὶ 60 βουλευταὶ προσῆλθον κατ' ὁλίγον πρὸς αὐτὸν ἐν Ἐβόρτκῳ. Ἀλλ' ἡ πλειονοψηφία τοῦ παρλαμέντου, ἐρειδομένη ἐπὶ ἑτέρων πολυπληθῶν ἐπίσης πολιτῶν (οἵτινες ἐκλήθησαν Στρογγυλοκέφαλοι διὰ τὴν κυκλοτερεῶς τὸ πλεῖστον κεκαρμένην αὐτῶν κόμην) ἐφρόνει ὅτι τὸ ἔθνος δὲν θέλει ἀποχρῶντως ἐξασφαλισθῇ εἰμὴ ὅταν πᾶσα ἐξουσία ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τὸν Κάρολον. Ὅθεν ἀπῆλθε πρὸ αὐτοῦ τὰ παραλογώτερα τῶν πραγμάτων, ἀπῆλθε νὰ παραιτήσῃ καὶ αὐτὰ τὰ κυριαρχικὰ δίκαια, ὅσα ἀνέκαθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς, καὶ μέχρι τῆς παρούσης ὥρας προσήκουσι τοῖς βασιλεῦσι τοῖς Ἀγγλίας. Ἀπῆλθε δηλαδὴ, ὥστε ἄνευ τῆς συνευδοκῆσεως τῶν δύο βουλῶν, οὐδ' ὑπουργὸς νὰ διορίζεται, οὐδὲ ὁμότιμος οὐδεὶς· πρὸ πάντων δὲ ἀπῆλθε ὥστε ὁ βασιλεὺς νὰ παραιτήσῃ τὴν ὑπερτάτην ἐκείνην τοῦ στρατοῦ ἡγεμονίαν, ἥτις ἐξ ἀμνημονεύτων

χρόνων ἐθεωρεῖτο ἀναπόσπαστος ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΛΕΟΝΤΕΣ.

Φίλιππε φίλε!

Ἐάν ἡ *Πανδώρα* ἦτο ἐφημερὶς πολιτικὴ ἡδυάμην νὰ τῇ χρησιμεύσω ἐντεῦθεν ὡς παραγεμιστὴς πολλῶν τελίδων τῆς. Ἡ ὕλη ἐνταῦθα ἀφθονος· διότι καὶ χροεῦσσι καὶ πολεμοῦσι, καὶ σπάζουσι καὶ θωπεύουσι τοὺς Ἀραβας, καὶ ὑπὸ τὸ κράτος ζῶσι στρατιωτικῆς διοικήσεως καὶ κακολογοῦσι τὸν Ναπολέοντα, καὶ κατακρίνουσι τοὺς συμπολίτας των ὡς ταραξίας καὶ ἀγανακτοῦσιν ὅταν τοὺς ἐξορίζωσι, καὶ φιλοτιμοῦνται ἐν λόγῳ ν' ἀποδείξωσιν ὅτι ποτὲ δὲν ὑπῆρξεν εὐθυμότερος ὁ γαλλικὸς χαρακτήρ, οὐδ' ἐλλειπσιότερα πεποιθήσεων ἡ καρδία των. Καὶ ὅμως μὴ σπύτρης, παρακαλῶ, νὰ πιστεύσῃς, ὅτι, ἐάν δὲν ἔχομεν φιλολογικὰ, ἀμοιροῦμεν καὶ περιέργων ἀξίων νὰ δημοσιεύωσι διὰ τῆς *Πανδώρας* σας.

Ὁ Πρόξενος τῆς Σουηδίας συνεκρότησεν ἐσχάτως συναστροφὴν ἐσπερινήν, ὅπου παρευρέθησαν ὅσαι αἱ ἐπιστημότητες, ὡς λέγουσιν οἱ Γάλλοι, τοῦ τόπου, ἢ μᾶλλον τῶν ξένων τόπων, ὅ ὅτι ποῦποτε ἔτις ἄλλοῦ δὲν ἐλέπεις τότεν πανσπερμίαν ὅτην ἐνταῦθα. Μεταξὺ δὲ τῶν προτεκλημένων ἦρχον καὶ ἐγὼ, καὶ ἀξιότιμος ἄλλος ὁμογενής, διευθυντὴς πλοίου ἐμπορικοῦ. Ὁ πρωτόπαιρος οὗτος περὶ τὰ ἐγκόσμια τοῦ Ποσειδῶνος ὁπαδός, ἀνήκων εἰς μίαν τῶν δύο ναυτικῶν νήτων τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ περὶ τὸ πολιτεύεσθαι αὐτηγόρης ὑπερβίνει εἰσέτι πάντα ὄρον, ἐρλέγετο ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ παρευρεθῇ ἐν μέτῳ ὁμηγύρεως, ὅπου τὸ προσδλέπειν τὸ ὠραῖον φῶλον δὲν θεωρεῖται, ὡς ἐν τῷ τόπῳ τῆς γεννητικῆς του, ἐγκλησια, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην ἐπυρξάνεν ἡ φήμη ὅτι ὁ Πρόξενος εἶχε κόρην κάλλους ἐξαισίου. Μὲ παιδαριώδη ἀφέλειαν μ' ἐξέτρεφε τὰ αἰσθήματά του ἐνὶ διευθυνόμεθα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φιλοξένου Προξένου, ὅτε, καταχρῶμενος τῆς ἀπειρίας του, εἶπον πρὸς αὐτὸν ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ κανόνιστῃ τὰ βλέμματά του, διότι τὴν νύαν περιεκύχλουν λέοντες, οἵτινες δὲν ἔδρακνον μὲν, ἐπεδείκνυνον ὅμως τρίζοντας τοὺς ὀδόντας πρὸς πάντα νέηλιν. — Ποῖοι, εἶπες, τῆς περικυκλόνουσι; μὲ ἡρώτησε μὲ ἀκατανόητον εὐτροφίαν γλώττης καὶ περιέργειας. — Λέοντες. — Λέοντες! — Μάλιστα λέοντες. Ἐπρεπε, φίλε μου, νὰ ἦτο παρὼν διὰ νὰ θυμιάσῃς τὸ ἐκστατικὸν ἦθος τοῦ νέου πλοιάρχου. Δὲν ἔδύνατο νὰ ἐννοήσῃ πῶς ἐντὸς πολυαριθμοῦ συνελεύσεως ἀνθρώπων, εὕρισκοντο λέοντες χωρὶς νὰ ἐλάπτωσι κανένα. Ἐξηκολούθει δὲ νὰ χάσκη σιωπηλός, ἔτ' ἐπαναλαβὼν τὸν λόγον, — μὴ λητμονῆς, εἶπον,